Ἀριθ. 401 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΣΤ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. – Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. – Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Ἀγχίσμου. | 4 Σεπτεμβρίου 1883

Η ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑ

Διήγημα.

Τῇ 1 Μαρτίου τοῦ 1814, περὶ τὴν τετάρτην ὥραν μετὰ μεσημβρίαν, οἱ κάτοικοι τοῦ Ὠπλεσιὲ ἦσαν συνηγμένοι ἐν τῇ αὐλῇ ἐγκαταλελειμμένης τινὸς ἐπαύλεως. Ὁ πραγματευτὴς τοῦ χωρίου εἶχεν ἔλθει ἀπὸ τὴν Φέρην· ἅμα δ' ὡς εἶδον αὐτὸν πάντες προσέδραμον νὰ μάθωσιν εἴδησίν τινα. Ἀπὸ τῆς χθὲς τὸ τηλεβόλον ἔβρεμε μακρόθεν· τὰ πρωσικὰ συντάγματα ἐγώρουν ἐν σπουδῇ πρὸς τὸ Σουασσόν· τί συνέβαινεν; Οἱ γέροντες χωρικοί, ὧν ἐρείσθη ἡ στρατολογία, συνωθοῦντο, τοὺς πόδας ἐν τῷ πηλῷ ἔχοντες, προέτεινον τὴν κεφαλὴν ὅπως κάλλιον ἀκροασθῶσι, δι' ἀπλήστου δὲ βλέμματος ἠρώτων τὸν πραγματευτὴν, ὅστις κατεσπιλωμένος ὑπὸ πηλοῦ καὶ τὸν πῆχύν του ὑπὸ τὸν βραχίονα κρατῶν ἀνεπαύετο ὀρθὸς εἰς ἀμάξιόν τι στηριζόμενος. Αἱ θύραι τῶν στάβλων ἦσαν ἀνοικταί· ὁ σιτοβολὼν κενὸς ἐπεδείκνυε σκυθρωπὴν τὴν μικράν του θύραν εἰς τὸν δύοντα ἥλιον· καλαύροπες ἀνεστραμμένοι, ἱπποσκευαὶ ἄμορφοι ἔκειντο κατὰ γῆς· οὐδεμία ὄρνις οὔτε ἐν τῇ αὐλῇ οὐδὲ ἐν τῷ ὀρνιθῶνι. Τὰ πάντα ἐμαρτύρουν φυγὴν ἐκεῖθεν καὶ ἐρημίαν.

Γυνή τις, νέα εἰσέτι, ἐκάθητο ὀκλαδὸν ἐπὶ τῆς φλιᾶς τοῦ οἰκήματος, τὰς χεῖρας ὑπὸ τὴν ποδιὰν αὐτῆς ἔχουσα, ὠχρὰ καὶ ἀκίνητος ὡς λιθίνη ἕδρα. Ὑψηλὴ τριανταφυλλιὰ, ἀναρριχωμένη ἐπὶ τῆς προσόψεως τοῦ οἴκου, ἔσειεν ὑπὲρ αὐτὴν τοὺς λεπτούς της κλῶνας, ἀπογυμνωθέντας ὑπὸ τοῦ χειμῶνος.

— Ὅλ' οἱ δικοί σου ἔφυγαν, Γιαννούλα, εἶπε γέρων τις, διελθὼν παρ' αὐτῇ· κ' ἡ γυναῖκές μας σὲ λίγο θὰ φύγουν κι' αὐταῖς· γιατί δὲν κάνεις καί σὺ ὅ,τι κάνουν ἡ ἄλλαις;

— Ἐγὼ δὲν ἔχω τίποτε νὰ χάσω πλειά· θὰ πεθάνω ἐδῶ, εἶπεν ἡ γυνὴ δι' ὑποκώφου φωνῆς. Ὁ ἄνδρας μου ἐφύτεψε ἐμπρὸς 'ς αὐτὴν τὴν πόρτα τὴν τριανταφυλλιὰ, τὴν ἡμέρα ποὺ μᾶς ἐστεφάνωσεν ὁ παπᾶς· ἀπὸ τότε ρίζωσα κ' ἐγὼ μαζί της καὶ δὲν θὰ τὸ κουνήσω ἀπὸ 'δῶ. Ἐδῶ θἄρθῃ νὰ μὲ ζητήσῃ, ἂν εἶνε θέλημα Θεοῦ.

Ὁ γέρων ὑπὸ συμπαθείας καταληφθεὶς, ἠθέλησε νὰ προσείπῃ λέξεις τινάς· ἀλλ' ἡ Γιαννούλα ἀνηγέρθη αἰφνιδίως καὶ σφίγγουσα τὸν βραχίονα αὐτοῦ ἰσχυρῶς, ἐψιθύρισεν:

— Ἄκουσε!

Ὁ πραγματευτὴς, ἐπιμόνως ἐρωτώμενος, ὕψου τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ τὴν φωνὴν αὐτοῦ.

— Ναί, παιδιὰ, ἔχομε καινούργιαις εἰδήσεις. Μπορεῖ νὰ 'πῇ κανεὶς πὼς ἐγλυτώσαμε. Οἱ ἀναθεματισμένοι ποὺ ἐτόλμησαν νὰ πατήσουν τὸ χῶμά μας δὲν θὰ ξαναϊδοῦν πλειὰ τὸν τόπον τους.

— Δὲν μπορεῖ νὰ σκοτωθοῦν ὅλοι, εἶπεν εἷς. Εἶνε πολλοί.

— Τί εἶν' αὐτὰ ποὺ μοῦ ψάλλεις; Οἱ δικοί μας θὰ κτυπήσουν πρῶτα τὸν ἕνα κ' ἔπειτα τὸν ἄλλον· αὐτὸ εἶνε σχέδιο τοῦ Τονδοῦ· ὁ Τονδοῦς πάγει ἐπάνω τους ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος, ἐν ᾧ ὁ Μορτιὲ τοὺς κτυπᾷ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος. Οἱ Πρῶσοι ἔχασαν τὸ θάρρος των καὶ πηγαίνουν πίσω πίσω πρὸς τὸ ποτάμι Αἶν· θὰ πιοῦν ὅλοι τὸ τελευταῖό των νερό. Οἱ σωματοφύλακες καὶ οἱ Κοζάκοι θὰ τὴν πάθουν κατόπι· θἄρθῃ κι' αὐτῶν ἡ ἀράδα, μὴ σᾶς μέλῃ.

— Τὰ γεφύρια τἄκοψαν;

— Μονάχα εἰς τὸ Σοασσὸν μένουν ἀκόμα γεφύρια· μὰ αὐτὰ δὲν φοβοῦνται, τὰ φυλάγουν τὰ κανόνια, καὶ τί κανόνια! Πιάσθηκαν εἰς τὸ δόκανο οἱ φίλοι· σὲ λίγο τελειόνουν τὰ βάσανά μας.

— Ἀπὸ τὸ στόμα σου κ' εἰς τοῦ Θεοῦ τ' αὐτί, πραματευτὴ, γιατί ἡ δυστυχία μας εἶνε πολὺ μεγάλη.

— Δὲν πιστεύεις πὼς ἐγλυτώσαμε, ἀφ' οὗ οἱ Πρῶσοι τρέχουν σκόρπιοι εἰς ὅλους τοὺς δρόμους καὶ οἱ Οὐσσάροι τοῦ Τονδοῦ τοὺς πιάνουν ἑκατὸ ἑκατὸ 'σὰν ζῷα; Δὲν τοὺς βλέπεις πὼς γυρνοῦν ἀπ' ἐδῶ καὶ ἀπ' ἐκεῖ καθημέρα, μακρὰ ἀπὸ τὰ συντάγματά των;

— Αὐτὸ εἶνε ἀλήθεια.

— Λοιπὸν αὐτὸ θὰ 'πῇ πὼς θὰ φύγουν· ἡ νίκη εἶνε δική μας. Ἀλλὰ πρέπει νὰ βοηθήσητε τοὺς στρατιώτας μας· κἄτι ἀποσπάσματα, κἄτι μοναχικὰ στρατεύματα, ξεκάνετέ τα, εἶνε δική σας δουλειά. Ἀκοῦστε· νὰ ἠδιαταγή. Ἂς διαβάσωμε πρῶτα τὸ δελτίο τοῦ στραταρχη Μορτιέ.

Ὁ πραγματευτὴς ἀνέγνω ἐν μέσῳ βαθυτάτης σιγῆς·

«Κάτοικοι τῶν ἀγρῶν, σηκωθῆτε κατὰ τῶν ἐπιδρομέων. Ἁρπάξατε τὰ ὅπλα, τὰ ὁποῖα ἐγκατέλειψεν ὁ ἐχθρὸς ἀποκαμωμένος· ὑπερασπισθῆτε τὰς οἰκίας σας, κόψατε τὰς γεφύρας, ἀγωνισθῆτε μαζί μας διὰ τὴν ὑπεράσπισιν τῆς πατρίδος».

— Δὲν εἶνε αὐτὸ μονάχα, εἶπεν ὁ πραγματευτής· ὁ αὐτοκράτωρ σᾶς προστάζει (νὰ τὸ τυπωμένο χαρτὶ) νὰ σημάνετε ταῖς καμπάναις διὰ σύνθημα, νὰ σκαλίξετε τὰ δάση, νὰ κτυπήσετε τὰς ὀπισθοφυλακὰς τῶν συνταγμάτων, νὰ πολεμήσητε 'σὰν ἀληθινοὶ Γάλλοι ἐναντίον τῶν ξένων. Διὰ κάθε χωρικὸ ποὺ ἐτουφεκίσθη θὰ σκοτώσῃ ἕνα Πρῶσο.

Οἱ ἀκροαταὶ ἐθεώρουν ἀλλήλους, ἀναποφάσιστοι, διστάζοντες. Ὁ πραγματευτὴς ἐφώναζε:

— Κουφοὶ λοιπὸν εἶσθε; Ἔχετε πειὸ 'λίγη καρδιὰ ἀπὸ τοὺς ἄλλους; Παντοῦ πολεμοῦν· οἱ γεωργοί μας ἔχουν πιάσει τὰ δάση τοῦ Δόλ, οἱ Βρενελλιῶται φυλάγουν τὸ δάσος των. Σεῖς φοβᾶσθε;

— Ὄχι, δὲν φοβούμεθα, ἀπήντησε τραχέως χειρῶνάξ τις, τυλώδεις ἔχων τὰς χεῖρας· μὰ πρέπει νἄχωμε ἕνα ἀρχηγό.

— Εἰς τὸ καρτέρι ἡ δουλειὰ γίνεται καὶ χωρὶς ἀρχηγό· ὁ πειὸ παλληκαρᾶς 'πάγει ἐμπρὸς καὶ οἱ ἄλλοι πᾶνε κατόπι του.

— Θαρρεῖς πῶς ἔχομε καὶ ὅπλα; Δέκα τουφέκια καὶ μπαροῦτι βρεγμένο γιὰ εἴκοσι τρεῖς ποὺ εἴμασθε.

— Καὶ δὲν ἔχετε δρεπάνια, ἀξίνια, τσεκούρια μὲ γερὰ μανίκια; Ἐντροπή σας! Εἶνε ἀνάγκη μιὰ γυναῖκα νὰ σᾶς μάθῃ πῶς οἱ ἄνδρες πρέπει νὰ ἐκδικηθοῦνε;

Ταῦτα εἶχεν εἴπει ἡ Γιαννούλα. Ὠχρά, μεταβεβλημένη, τοὺς βραχίονας σταυροειδῶς τεταμένους ἔχουσα, ἵστατο ὀρθὴ παρὰ τὸν πραγματευτήν. Οἱ χωρικοὶ ἐρρίγησαν ἐκ τῆς πνοῆς τῶν φλογερῶν της λόγων.

— Ἐγὼ δὲν λέγω πὼς δὲν 'πάγω νὰ κτυπήσω τοὺς ἐχθροὺς, ἐψιθύρισεν εἷς.

— Οὔτ' ἐγώ, εἶπεν ἄλλος. Καὶ τὸ κάτω κάτω ἂν δὲν ἔχω τουφέκι ἐγὼ ἔχουν αὐτοί. Ὁποιον ἀπαντήσω πρῶτα τοῦ παίρνω τὸ τουφέκι του.

— Οἱ Οὐλτσιῶται χθὲς ἀκόμα ἔκλεισαν μέσα 'ς ἕνα ἀχοῦρι, δεκαπέντε ἐχθρούς.

— Καὶ ὁ μικρὸς Φρομὸν, ἀπὸ τὸ Λενοὰ, ἐσκότωσε ἕνα ἀξιωματικὸ, 'πίσω ἀπὸ τὴ φραγή του.

— Δὲν εἴμεθα πειὸ δειλοὶ ἀπ' αὐτοὺς, ἡμεῖς.

Παρώτρυνον, ἐξῆπτον ἀλλήλους· αἱ φωναὶ καθίσταντο τραχύτεραι. Τινὲς ἐν τούτοις ἔσειον τὴν κεφαλὴν περιφρόντιδες. Ἡ γυνὴ ὥρμησε πρὸς τοὺς τελευταίους τούτους, ἐν μέσῳ τοῦ ὁμίλου.

— Φοβᾶσθε σεῖς, αἴ; Δὲν σᾶς κάμνει λοιπὸν καμμιὰ ἐντύπωσι ἡ ἐντροπὴ νὰ βλέπετε τὸν ξένο μέσα 'ς τὰ 'σπήτια σας, ν' ἁρπάζῃ τὰ πράγματά σας; Τί; τὴν γῆ μας, τὸ χῶμά μας, ποὺ βγάζει τὸ σιτάρι τῆς Γαλλίας, τὸ πατοῦν τὰ ὑποδήματα τῶν ξένων, καὶ ἡ λύσσα δὲν φλογίζει τὸ αἷμά σας; Ἂ! Γιάννη μου, καλὰ ἔκαμες κ' ἐσκοτώθηκες εἰς τὴν Λειψίαν, ὅταν ἐνικούσαμε, ἀφ' οὗ δὲν 'βρίσκονται πλειὰ ἄνθρωποι μὲ καρδιὰ εἰς τὸν τόπον μας...

— Μὲ τὰ σωστά σου τὸ λὲς αὐτό, Γιαννούλα; Περίμενε λιγάκι. Αἴ, σεῖς, παιδιὰ τοῦ Πλεσσιέ: δρόμο! Μιὰ φορὰ εἶνε γραφτό μας ν' ἀποθάνωμε. Πᾶμε!

Ὁ τὰς λέξεις ταύτας ἐκφωνήσας ἐκράδανε δίκελλαν ὑπὲρ τὴν κεφαλήν του περιστρέψας αὐτήν. Ἦτο ὑψηλός· ἡ ἀκτένιστος κόμη του ἐπέφρισσεν ὡς χαίτη· ὀργίλη ἐνεργητικότης ἐξήστραπτεν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. Πάντες οἱ χωρικοὶ ἠλεκτρισθέντες ὕψωσαν ἀπειλητικὸν τὸν γρόνθον αὐτῶν.

— Ἐμπρός! εἴμεθα ἕτοιμοι. Οἱ Πλεσσιῶται δὲν εἶνε παῖζε γέλασε. Στρατιῶται τοῦ Βλύχερ, καλὰ ξεμπερδέματα!

Β΄

Ἡ νὺξ ἀπὸ πολλοῦ εἶχεν ἐκτείνει τὴν σκιὰν αὐτῆς ἐπὶ τοῦ σιγηλοῦ χωρίου· πένθιμος νὺξ τοῦ Μαρτίου βαρεῖα καὶ βροχερά. Ὁ ἐκ τῆς τήξεως τῶν χιόνων ἀτμὸς ὑψοῦτο ἠρέμα ὡς ὁμίχλη πυκνή· αἱ σταγόνες τῆς βροχῆς ἔσταζον θλιβερῶς ἠχοῦσαι. Γαλαῖ ἐγκαταλειφθεῖσαι ἐμιαούλιζον ἐπὶ τῶν φεγγιτῶν. Ἡ χήρα ἦτο μόνη, συνεσταλμένη ἐπὶ ταπεινῆς ἕδρας, πρὸ τῆς ἐκπνεούσης πυρᾶς· διελογίζετο. Ἡ Γιαννούλα εἶχε βοηθήσει τὰς γειτονίσσας αὐτῆς πάσας νὰ φορτώσωσι τὰ σκεύη των ἐπὶ τῶν ἁμαξίων, νὰ ζεύξωσι τὰς φοράδας, νὰ κάμψωσι τὴν γωνίαν τοῦ βάλτου. Οὐδεὶς πλέον ἐν τῷ οἰκήματι. Οἱ ἄνδρες ἀπῆλθον ὡπλισμένοι διὰ παντοειδῶν ὅπλων, ἀποφασιστικῷ βήματι. Ἠθέλησε νὰ τοὺς ἀκολουθήσῃ κρατοῦσα δίκρανον. Ἀλλ' ἀπέπεμψαν αὐτὴν φιλοφρόνως, μὴ δεχόμενοι γυναῖκας μεταξύ των, περιέτρεχον δὲ ἐρευνῶντες τὴν πεδιάδα, πρὸς ὃ μέρος ἔμελλε νὰ διέλθῃ ἡ ἐχθρικὴ ὀπισθοφυλακή. Ἔπρεπε δὲ μόνον, ἂν ὑποπτός τις κίνησις ἐφαίνετο περὶ τὸ χωρίον, νὰ τὸ γνωστοποιήσῃ εἰς αὐτοὺς πρὸ τῆς αὐγῆς, εἰς τὸ δάσος.

Ἐν τῇ φοβερᾷ ἐκείνῃ μονώσει ἡ χήρα ἔμεινεν ἤρεμος καὶ σοβαρά. Ὁ ἐξωτερικὸς κόσμος οὔτε διὰ τὰ ὄμματα οὔτε διὰ τὰ ὦτα αὐτῆς ὑρίστατο· ἀνεμιμνήσκετο. Ὁ Γιάννης τὴν εἶχεν ἀγαπήσει· καὶ οἱ δύο ὑπῆρξαν εὐδαίμονες ἐκεῖ ἐν μέσῳ τῆς γραίας μητρὸς καὶ τῶν νεαρῶν ἀδελφῶν. Ἀλλὰ μόλις ἔδρεπον τὰ πρῶτα ἄνθη τῆς τριανταφυλλιᾶς τοῦ γάμου των, ἐκρότησε τὸ τύμπανον τῆς μεγάλης στρατολογίας. Τὸν σάκκον ἐπ' ὤμων καὶ βῆμα ταχύ! Ἐφιλήθησαν ἐσχάτην φορὰν εἰς τὸ ἄκρον τοῦ κήπου, ἐνώπιον τῆς μεγάλης φηγοῦ. Ὁ Γιάννης ἐγέλα, ἀπομάσσων ἐν τούτοις κρύφα τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ ἔλεγε:

— Τί κουτὴ ποὺ εἶσαι, καϋμένη! Μὴ φοβᾶσαι διόλου. Ἐγὼ εἶμαι τυχηρὸς 'σὲ ὅλα. Σώπα· δὲν θέλω νὰ κλαῖς. Νὰ μὲ φέρνῃς 'ς τὸ νοῦ σου πρωὶ καὶ βράδυ· αὐτὸ μὲ φθάνει· χαμογέλασέ μου, δὰ, λιγάκι, μαργιόλα! Σ' ἀγαπῶ, ἔλα πλειά! Πές μου πὼς δὲν λυπᾶσαι. Κύττα 'μένα· σταλιὰ δὲν μὲ μέλει. Ἔλα, ἕνα φιλὶ ἀκόμα.

Ναί, ἀκόμη ἕν. Τῷ ἔστελλε καὶ ἄλλα ἀκόμη, ἐν ᾧ ἐκεῖνος ἀπήρχετο βαδίζων παρὰ τὴν ἀκανθίνην αἱμασσιὰν, στρέφων ὀπίσω, εἶτα ἱστάμενος ἀναποφάσιστος. Φθὰς εἰς τὸ ἄκρον τῶν ἀγρῶν, εἶχε τραπῆ πρὸς ἀριστερὰν ὅπως εἰσδύσῃ εἰς κοῖλόν τινα δρόμον. Ἡ Γιαννούλα δὲν τὸν ἔβλεπε πλέον· ἔδραμεν ὀλίγον ὅπως προφθάσῃ κἂν ἅπαξ ἔτι νὰ τὸν ἴδῃ, ἀλλ' ὁ Γιάννης εἶχε γείνει ἄφαντος ὄπισθεν ἐπικλινοῦς ἀγροῦ. Τὸν ἐκάλεσεν ἐπανειλημμένως. Ἀναμφιβόλως ἦτο πολὺ μακρὰν καὶ δὲν τὴν ἤκουσε. Ἀνέβη ἐπὶ ὀγκώδους πέτρας, ὑπανηρτήθη διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς εἰς τοὺς χαμηλοὺς κλάδους δρυὸς ὅπως ἴδῃ καλλίτερον. Τίποτε. Τότε παρετήρησεν ὑψηλότερα, πρὸς τὸν ὁρίζοντα· ἀνελογίσθη ὅτι ὁ Γιάννης ἔμελλε νὰ παρέλθῃ τὴν κυανῆν γραμμὴν καὶ νὰ μὴν ἐπανέλθῃ, ὡς συνήθως, περὶ τὴν ἑσπέραν... Τὰ δάκρυα τὴν ἀπέπνιξαν τὴν στιγμὴν ἐκείνην καὶ κατέπεσεν, ἄνευ θάρρους ἐπὶ τῶν ξηρῶν φύλλων. Ἐπανῆλθε τὴν ἐπαύριον καὶ τὰς ἑπομένας ἡμέρας, ἀναγνωρίζουσα τὰς μικροτέρας βάττους ἃς προσέψαυσεν ὁ Γιάννης παρελθών· ὁ γλυκὺς ψίθυρος τῶν τελευταίων του λέξεων ἦτο εἰσέτι ἐν τῷ ἀέρι, περὶ τὴν φηγόν: «Σ' ἀγαπῶ... ἕνα φιλὶ ἀκόμα...»

Καὶ ἑκάστην ἑσπέραν ἡ Γιαννούλα ὑπελόγιζε θλιβερῶς κατακλινομένη: Νὰ, δεκαπέντε μέραις, νὰ ἕνας μῆνας ποὺ ἔφυγε. Πόσον τὰ ἐνεθυμεῖτο ὅλα ἐκεῖνα! Ἀνεπόλει εὐκρινέστατα τὴν σκηνὴν τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ: τὸ δέμα τῶν ἐνδυμάτων τοῦ Γιάννη κινούμενον εἰς τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου του· τὸ ἀδρακτοειδῶς πρὸς τὴν δύσιν ἐκτεινόμενον νεφύδριον, ὄπισθεν τῶν τριῶν μικρῶν πτελεῶν· τὴν εἰς τὴν βάσιν τοῦ πρανοῦς μυρμηκιὰν, τὰ ξηρὰ χόρτα... Ἀνεμιμνήσκετο τῶν ἐλαχίστων πραγμάτων· καὶ ὁ στρατιώτης ἐπεσκέπτετο αὐτὴν καθ' ἑκάστην ἑσπέραν, ἐν ὀνείρῳ.

Ὁ χρόνος προέβη ἀφεὶς τὴν Γιαννούλαν ἐν τῇ λύπῃ αὐτῆς καὶ οὐδὲν ἀντάλλαγμα κομίσας αὐτῇ. Βραδύτερον θρυλλήματα μεγάλων ἡττῶν καὶ σφαγῶν τῶν Γάλλων διεσπάρησαν ἀορίστως ἀνὰ τὴν χώραν. Οἱ λαοὶ συνησπισμένοι ἐπήρχοντο, καθὰ ἐλέγετο, ἔνοπλοι κατὰ τῶν γαλλικῶν συνόρων. Ἡ καρδία τῆς γυναικὸς συνεσφίχθη ὑπὸ τῆς θλίψεως. Ἀλλ' ὄχι· δὲν ἦτο δυνατόν· ὁ καλογιάννος ἐξηκολούθει τὸ κελάδημά του ἐπὶ τῆς στέγης της· ἦτο καλὸς οἰωνός. Πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπέλθῃ δυστύχημα εἰς τὸν Γιάννην, ὁ ὁποῖος ποτὲ εἰς κανένα δὲν ἔκαμε κακόν; Αἱ εἰδήσεις ἐκυκλοφόρησαν κατὰ μικρὸν ἀκριβέστεραι καὶ ἀπαισιώτεραι. Οἱ Γάλλοι στρατιῶται διασκορπισθέντες ὠπισθοχώρησαν ἐν ἀταξίᾳ μέχρι Καμπανίας. Ἡ Γιαννούλα δὲν ἐκοιμᾶτο πλέον· ἀλλὰ τὴν ἡμέραν ὅτε ὁ ἥλιος εἶχε διασκεδάσει τὸν ἐφιάλτην αὐτῆς ἔλεγε καθ' ἑαυτήν: Εἶνε ἀδύνατον· καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλοῦσα ἐπὶ τῆς ἐξ ἀκανθῶν αἱμασσιᾶς ἤλπιζεν ἔτι. Ἐνίοτε ἠγωνίζετο νὰ εἴπῃ, δυνατὰ, διὰ στερρᾶς φωνῆς, ὅπως πείσῃ ἑαυτήν:

— Ἔχω ἕνα προαίσθημα πῶς θὰ ἔλθῃ ἀπόψε.

Ἀλλὰ συχνάκις λυγμός τις ἡμιτελῆ ἀπέκοπτε τὴν φρᾶσιν· καὶ ἡ νεαρὰ σύζυγος, περιδεής, ἔκλειε τὰ ὄμματα ὅπως ἀποφύγῃ τρομεράν τινα ὀπτασίαν. Ὁ πραγματευτής, ὅστις ἦτο ἐξάδελφός της, ὤκτειρε τὴν θλῖψιν αὐτῆς.

— Περνοῦν ἀπ' ἐδῶ κάτι στρατιῶται ποὺ πᾶνε νὰ δυναμώσουν τὸ σῶμα τοῦ Μαρμόν. Θὰ 'ρωτήσω τοὺς ὑπαξιωματικοὺς καὶ τοὺς παλαιοὺς στρατιώτας.

Ἠρώτησε δὲ πράγματι τοσούτους, ὥστ' ἐπὶ τέλους λοχίας τις, ἐκ Μαρεὶλ καταγόμενος, τῷ εἶπε:

— Ὁ Γιάννης ἀπὸ τὸ Ὠπλεσιέ; Πέθανε. Τὸν εἶδα ποὺ ἐσκοτώθηκε εἰς τὴν Λειψίαν, ὅταν οἱ Σάξωνες μᾶς ἐκτύπησαν ἀπὸ 'πίσω. Οὔτε τὸ δακτυλάκι του δὲν ἐκούνησε. Ἔτσι 'πεθαίνει κανεὶς ὅταν τὸν σκοτόνουν μὲ προδοσιά.

Ἡ Γιαννούλα εἶχε γενναίαν καρδίαν. Ἔμαθε τὸ πρᾶγμα πρωΐαν τινὰ, ὅλως ἀπροπαράσκευος, καὶ ἐν τούτοις ἐπέζησε. Ἡ μήτηρ της εἶχεν ἀνάγκην αὐτῆς, ἄχρις οὗ ὑπανδρεύσῃ τὴν νεωτέραν της ἀδελφήν. Ἡ νεαρὰ χήρα λοιπὸν ἐτήρησε δι' ἑαυτὴν μόνην τὴν ἀπελπισίαν αὐτῆς, καὶ ἐδόθη μανιώδης ἐπὶ τὴν ἐργασίαν. Τὴν ἀπελπισίαν αὐτῆς; Οὐχί. Μεθ' ὅλας τὰς διαβεβαιώσεις περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Γιάννη αὕτη ἀμφέβαλλεν εἰσέτι. Ἐφ' ὅσον δὲν ὑπάρχει ἐστημένος σταυρὸς ἐν τῷ νεκροταφείῳ, ἀποφασίζει κανεὶς νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἔχασεν ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον ἀγαπᾷ; Ἴσως ἦτο τετραυματισμένος μόνον... Τότε κάθε χρόνον ἔβλεπον νὰ ἐπιστρέφουν εἰς τὸν τόπον ἐξηφανισμένοι ἐπὶ πολὺ ἡ αἰχμάλωτοι στρατιῶται. Αὐτὸς, ὁ τόσον ὡραῖος, ὁ τόσον δυνατὸς θὰ ἰατρεύετο βέβαια ἐκεῖ κάτω· ὅλοι θὰ τὸν περιεποιοῦντο μὲ προθυμίαν, διότι μόνον καὶ ἂν τὸν ἔβλεπε κανεὶς τὸν ἠγάπα, τὸν ἀξιαγάπητον Γιάννην. Καὶ θὰ ἤρχετο ἀπὸ τὸν κοῖλον ἐκεῖ-

νον δρόμον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἀνεχώρησεν, ὠχρὸς ἀκόμη ἀλλὰ πλήρεις χαρᾶς ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ θὰ ἐφώναζεν ἀπὸ τοῦ ἄκρου τῆς αἰμασσιᾶς·

— Γιαννούλα, ἐγὼ εἶμαι . . . Σ' ἀγαπῶ.

Φεῦ! τὰ ἀνελογίζετο ταῦτα· ἀλλ' ὁ καλογιάννος δὲν ἐκελάδει πλέον· οἱ κλῶνες τῆς τριανταφυλλιᾶς τοῦ γάμου ἐξηραίνοντο· ὁ γηραιὸς φρουρὸς κύων ἐφονεύθη ὑπὸ τῆς φορβάδος. Ὁπόσα θανάτου σημεῖα! Ὁ πραγματευτὴς τῇ ἐπανελάμβανεν ὁσάκις αὕτη τῷ ὡμίλει περὶ τοῦ στρατιώτου:

— Ὁ λοχίας τὸν εἶδε πού 'σκοτώθηκε. Οὔτε τὸ δακτυλάκι του δὲν ἐκούνησε . . .

Περιέβαλε τέλος διὰ μέλανος διαφανοῦς τὸ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς αὐτῆς, ἔκαμε μνημόσυνον ὑπὲρ τοῦ φονευθέντος Γιάννη, καὶ ἤρξατο ζῶσα νέαν ζωὴν ἐν τῷ βάθει ἑαυτῆς.

Ἡ εἰσβολὴ ἥτις ἤδη ἐπλήρου ἐρειπίων τὸν τόπον ἐνσπείρουσα φρίκην, μυρίας συγκεχυμένας ἰδέας ἐνέβαλεν εἰς τὸ ἐσκοτισμένον αὐτῆς πνεῦμα. Ἡ ἀνάμνησις τῆς συντριβείσης εὐδαιμονίας της, ἡ εἰκὼν τοῦ προσφιλοῦς της ὑπὸ σφαιρῶν διατρυπηθέντος, ἐνέπνεεν αὐτῇ ἄγριον μῖσος. Ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἔβλεπε τοὺς ξένους ἐκείνους θανατοῦντας τὸν σύζυγόν της, καὶ καθιστῶντας αὐτήν, διὰ τοῦ αὐτοῦ πυροβολήματος, σῶμα ἄνευ ψυχῆς. Ἰδέαι ἐκδικήσεως ἐπλήρουν τὸν ἐγκέφαλόν της. Ἡ ἐπιδρομὴ αὕτη τῶν ξένων ὁρδῶν διὰ μέσου πυρκαϊῶν καὶ αἱμάτων προὐξένει αὐτῇ μεγάλα ῥίγη. Ὅλος ἐκεῖνος ὁ συρφετὸς εἶχε διέλθει διὰ τοῦ πτώματος τοῦ Γιάννη ὅπως ἔλθῃ ἐκεῖ! Ὦ! οὐχί, δὲν ἤθελε τώρα ὁ τόπος τοῦ ἀνδρός της νὰ μιανθῇ ὑπὸ τῶν φονέων του. Οὐχί, ὦ, οὐχί. Ἡ χήρα δὲν ἐμερίμνα πλέον περὶ ἑαυτῆς, ἡ ζωὴ αὐτῆς ἦτο τίποτε πλέον· ἀλλ' ἀνεκύκλου κατὰ διάνοιαν νὰ ἐκδικήσῃ τὸν δυστυχῆ ἐπίλεκτον, νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν γωνίαν τῆς γῆς ὅπου τὴν ἠγάπησε. Ἐκεῖ ὑπῆρξεν ἡ σκηνὴ τοῦ βραχέος δράματος τῆς καρδίας αὐτῆς, ἀποτελουμένου ἐξ ἑνὸς ἔαρος εὐδαιμονίας καὶ ἑνὸς χειμῶνος δακρύων. Ἡ ἀπελπισία οὔτε κατέβαλεν οὔτε καθυπέταξεν αὐτήν· ἐν τῇ διὰ παντὸς ῥαγισθείσῃ καρδίᾳ αὐτῆς ἀπαισία τις λαμψις ἔλαμπε.

Γ'

Οἱ γείτονές της δὲν συνήνεσαν νὰ συμπολεμήσῃ μετ' αὐτῶν. Δὲν ἠγνόει ἐν τούτοις ὅτι ὁ βραχίων αὐτῆς ἦτο ἐφάμιλλος ἀνδρικοῦ βραχίονος. Ἀλλὰ τέλος πάντων ἐσκόπει νὰ μεταβῇ εἰς προϋπάντησιν αὐτῶν, τὴν πρωΐαν τῆς ἐπαύριον, εἰς τὸ δάσος ὅπου ἦτο τὸ σημεῖον τῆς συναντήσεως. Ἂν εἶχον συλλάβει αἰχμαλώτους, ὅπως ὡρκίσθησαν, θὰ τοὺς παρετήρει ἐκ τοῦ σύνεγγυς. Θὰ ἦσαν ἄνθρωποι τῆς Λειψίας! Τὸ δίκρανόν της ἦτο ἐκεῖ ἕτοιμον, εἰς τὴν γωνίαν. Θὰ τὸ ἐλάμβανε μαζί της διὰ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ δάσος, διότι ὁ Γιάννης της, εἰς τὴν θέσιν της, θὰ τὸ ἐλάμβανε μαζί του. Ὁ Γιάννης της! Τὸν ἔθαψαν τοὐλάχιστον; Ἅμα τελειώσῃ ὁ πόλεμος θὰ ὑπάγῃ ἐκεῖ κάτω. Θὰ συμπαραλάβῃ μεθ' ἑαυτῆς τὸν λοχίαν ἀπὸ τὸ Μαρέϊλ. Εἶνε δυνατὸν νὰ τὸ κατορθώσῃ τοῦτο, ἅμα πωλήσῃ ὅ,τι ἔχει. Αὐτὸς ὁ γέρων μάρτυς θὰ τῇ δείξῃ εἰς ποίαν θέσιν ἔπεσεν ὁ ἄνδρας της. Θὰ εἰμπορέσῃ νὰ συρθῇ μὲ τὰ γόνατά της ἐπὶ τοῦ χώματος ἐκείνου, νὰ τὸν φωνάξῃ, νὰ τὸν φέρῃ ὅσον τὸ δυνατὸν πλησιέστερα εἰς τὴν καρδίαν της καὶ εἰς τὴν σκέψιν της. Θὰ λάβῃ ἀπ' ἐκεῖ ἓν ἄνθος, τὸ ὁποῖον θὰ θέσῃ πλησίον αὐτῆς εἰς τὴν νυμφικήν της κλίνην. . . Ὁ νεκρὸς θὰ εὐχαριστηθῇ, καὶ ἴσως τότε ἐμφανισθῇ καὶ τῆς εἰπῇ:

— Ἔλα νὰ μ' ἀνταμώσῃς· φθάνουν πλειὰ τὰ βάσανά σου.

Παρήρχοντο τῆς νυκτὸς αἱ ὧραι· αὕτη ἐξηκολούθει παραμένουσα ἐκεῖ, ἐνώπιον τῆς ψυχρᾶς τέφρας, αἱμωδιασμένη ἐκ τῆς πυρετώδους ἀγρυπνίας της. Κρότος βημάτων ἠκούσθη ἐν τῇ αὐλῇ· πολλοὶ ἄνδρες ἐβάδιζον βαρέως παρὰ τοὺς τοίχους, ταπεινῇ φωνῇ διαλεγόμενοι. Ἡ σκοτία ἦτο τοσούτῳ βαθεῖα, ὥστε εἰς αὐτῶν προσέκρουσε πρὸς τὸν τροχὸν τοῦ ἁμαξίου· χαλύβδινον ὅπλον ἔκλαγξεν ἐπὶ τοῦ ξηροῦ ξύλου.

Ἡ Γιαννούλα ἠνώρθωσε ζωηρῶς τὴν κεφαλὴν αὐτῆς.

— Τί; οἱ ἄνθρωποί μας 'γύρισαν κι' ὅλα; Αὐτοὶ ποὺ ἔπρεπε νὰ φυλάξουν ἕως τὸ πρωὶ τοὺς δύο δρόμους!

Ἔκυψε καὶ προσέμεινε· δὲν εἶδε τίποτε· ὁ ὑπόκωφος κρότος εἶχε παύσει.

— Ὄχι! θὰ 'πέρασαν μόνον ἀπὸ τὸ χωριό, γιὰ ν' ἀλλάξουν θέσι. Καλὴ ἐπιτυχία, ἀδέλφια!

Ἡ νεαρὰ γυνὴ κατέπεσεν αὖθις ἐπὶ τοῦ ἐδωλίου καὶ ἐπανεβυθίσθη εἰς τοὺς μαύρους αὐτῆς διαλογισμούς. Μετά τινας στιγμὰς τριγμὸς ξύλου θραυομένου ἠκούσθη πρὸ τοῦ σταβλου. Ἔδραμεν εἰς τὸ παράθυρον, ἐσπόγγισεν ὕαλόν τινα, καὶ ἰδοὺ τί παρετήρησε: Στρατιῶται, παράδοξον φοροῦντες στολὴν ἀνῆπτον πυρὰν ἐν τῷ σιτοβολῶνι. Ἀναλάμψεις ἀσθενεῖς καὶ ταχεῖαι ἐφώτιζον ἀμυδρῶς τὰ πρόσωπα αὐτῶν. Τινὲς μὲν ὑψοῦντες τὸ γόνυ συνέθραυον ξηροὺς κλάδους, ἄλλοι δὲ συνεσώρευον αὐτοὺς ἐπὶ τῆς ἑστίας· εἶτα δὲ πρηνεῖς κατακεκλιμένοι ἐφύσων· ἄλλοι πάλιν, ὀρθοί, σείοντες τοὺς διαβρόχους μανδύας των, ἔτεινον ἐρυθρὰς χεῖρας ὑπὲρ τὸν πυκνὸν καπνόν. Τῇδε κἀκεῖσε ἐν τῇ αὐλῇ, φρουροὶ ἀκίνητοι ἐκ τῶν ὄπισθεν φωτιζόμενοι, ἐσκιαγραφοῦντο πελώριοι. Γραμμή τις φωταυγὴς διεγράφετο ἐν τῇ σκοτεινῇ τοῦ σιτοβολῶνος γωνίᾳ: ἦσαν τὰ πυροβόλα εἰς πυραμίδας ἐστημένα. Ἡ χήρα παρετήρησεν ἐπὶ μακρὸν τὴν παράδοξον ταύτην εἰκόνα, συντεθλιμμένην μὲν ἔχουσα τὴν καρδίαν, περίρρυτον δὲ ὑπὸ ἱδρῶτος τὸ μέτωπον. Κίνησίς τις συνέβη ἐν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις· περίπολός τις ἐξῆλθεν, ἐπλησίασεν εἰς παρακειμένην οἰκίαν· κτύποι ἀκτηρίδος ἠκούσθησαν εἰς τὴν θύραν. Ἐκείνη περιδεὴς ἠκροᾶτο . . . Στρατιώτης τις διὰ φωνῆς λαρυγγώδους ὡμίλησεν, εἰπὼν ἀγνώστους λέξεις.

Ὑπ' ἀνεκφράστου ἀγωνίας καταληφθεῖσα ἡ Γιαννούλα, ἐψιθύρισεν:

— Ὁ ἐχθρός! Οἱ ξένοι!

Ἡ περίπολος ἔπληττεν ἀλληλοδιαδόχως τὰς θύρας, συνέτριβεν αὐτάς, εἰσήρχετο εἰς ἕκαστον οἴκημα καὶ ἐξηκολούθει ἐταστικῶς ἐν αὐτῷ περιφερομένη. Ἡ περιπολία αὕτη ἐγίνετο ὅπως βεβαιωθῶσιν ὅτι τὸ χωρίον ἦτο ἄνευ κατοίκων. «Θὰ ἔλθουν», ἀνελογίσθη ἡ χήρα. Ἔμελλε νὰ εὑρεθῇ κατάμονος, εἰς τὴν διάκρισιν αὐτῶν. Βδελυραί τινες βιαιοπραγίαι τῶν στρατιωτῶν τούτων, ἃς διηγοῦντο οἱ χωρικοὶ κατὰ τὰς νυκτίας ἀγρυπνίας, ἦλθον ἀμέσως εἰς τὴν μνήμην αὐτῆς· τὸ ἐρύθημα τῆς αἰδοῦς ζωηρῶς ἔβαψε τὰς παρειὰς αὐτῆς.

— Ὤχ, Γιάννη μου, ἐψιθύρισε, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ μὴν παραιτήσω τὸ 'σπῆτι τῆς ἀγάπης μας κινδυνεύω νὰ ἐντροπιασθῶ· συγχώρησέ με.

Προσήγγιζον. Τὸ μέγεθος τοῦ κινδύνου ἀπέδωκε μικράν τινα ἀταραξίαν εἰς τὴν τάλαιναν. Παρεμέρισεν ἐν τάχει τὴν καθέκλαν, ἐκάλυψε τοὺς δαυλοὺς τῆς ἑστίας, καὶ κατελθοῦσα ἡσύχοις βήμασιν εἰς τὸ ὀπισθαύλιον κατέπεσε σχεδὸν νεκρὰ εἰς τοὺς πόδας τραπέζης τινός. Ἀμέσως σχεδὸν οἱ Σιλεσιανοὶ εἰσέδυσαν εἰς τὸ οἴκημα, ἐκάλεσαν, ἠρεύνησαν τὰς γωνίας διὰ τῆς λόγχης, ἔψαυσαν τὴν κλίνην ἥτις ἔμενεν ἐστρωμένη ἔτι. Εἷς ἐξ αὐτῶν περὶ αὐτῆς βεβαίως θὰ ἐξεστόμισε βωμολόχον τινὰ ἀστειότητα, διότι οἱ ἄλλοι μόλις ἀκούσαντες τὸ λεχθὲν ἐξερράγησαν εἰς ἠχηρὸν γέλωτα. Μεθ' ὃ ἐξῆλθον φορτωθέντες τὴν στρωμνὴν καὶ τὸ ἐφάπλωμα, ἀφέντες ἀνοικτὴν τὴν θύραν. Ὅτε οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἐξηφανίσθησαν, ἡ Γιαννούλα ἀπεμακρύνθη τῆς κρύπτης αὐτῆς, ἐπανῆλθεν ἄχρι τῆς εἰσόδου τοῦ κοιτῶνός της, κεκρυμμένη δ' ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἐθεώρησε τὸν ἐχθρόν. Ἴσως κάποιος ἀπ' αὐτοὺς τοὺς κακούργους τῆς ἐσκότωσε τὸν ἄνδρα της. Οἱ κατηραμένοι! Ἐβεβήλωσαν τὴν κλίνην της, ἐμόλυναν τὴν οἰκίαν της... Καὶ ἦλθαν ἕως ἐκεῖ, εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ δυστυχοῦς φονευθέντος, οἱ λῃσταί! Κανεὶς λοιπὸν δὲν θὰ τὴν βοηθήσῃ νὰ ἐκδικηθῇ; Ἄχ! ἂς ἐπέστρεφαν τοὐλάχιστον τὰ παιδιὰ τοῦ Πλεσιέ!

Μόλις διελθούσης διὰ τοῦ πνεύματος αὐτῆς τῆς σκέψεως ταύτης, ἡ χήρα κατελήφθη ὑπὸ μακροῦ ῥίγους, διότι ἐνόησεν ἀμέσως ὅτι, ἂν οἱ συγχωρικοί της ἐνέπιπτον ἄνευ δυσπιστίας εἰς τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου ἐκείνου θὰ ἐξωλοθρεύοντο ἐξάπαντος. Ἔπρεπε τοὐναντίον, νὰ τοὺς πληροφορήσῃ, νὰ ἐμποδίσῃ αὐτοὺς τοῦ νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὸ χωρίον. Τὴν ἐπαύριον τὰ πάντα θὰ μετεβάλλοντο, ἀφ' οὗ θὰ ἔφθανεν ὁ αὐτοκράτωρ, βέβαιος, ὡς ἄλλοτε, περὶ τῆς νίκης. Ἀλλ' ἐκείνην τὴν νύκτα . . . ὦ! πόσον μακρὰ θὰ ἦτο ἡ νὺξ ἐκείνη! Ἂν οἱ φίλοι της ἤρχοντο νὰ ἐμπέσουν εἰς τὴν ἐνέδραν; αὐτοὶ οἱ ὁποῖοι ἤλπιζαν νὰ λάβουν ἀπ' αὐτὴν εἰδήσεις πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου! Ὄχι! αὐτὸ ποτὲ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ γείνῃ! ἡ χήρα ἑνὸς στρατιώτου εἴξευρε νὰ κάμῃ τὸ καθῆκόν της· καὶ ἴσως ἂν ἐγνώριζεν εἰς τοὺς συγχωρικοὺς αὐτῆς τὰς διαθέσεις τοῦ πρωσσικοῦ ἀποσπάσματος ἔμελλε ν' ἀπολαύσῃ τῆς μοναδικῆς, τῆς ἐξόχου εὐφροσύνης τοῦ νὰ ἴδῃ τοὺς ἰδικούς της ἐξολοθρεύοντας τοὺς αἱμοχαρεῖς ἐκείνους τῆς Λειψίας ἀνθρώπους. Ἀλλὰ τί νὰ πράξῃ; Αὐτοὶ ἦσαν πανταχοῦ, φρουροῦντες τὰς διόδους· ἠρίθμει δεκαπέντε τοὐλάχιστον, καὶ δέκα ἄλλους, ἴσως δὲ καὶ ἡ ὁμίχλη ἀπέκρυπτεν ἄλλους ἔτι. Ἀδιάφορον. Ἀνελογίσθη τελευταίαν φορὰν τὸν προσφιλέστατόν της σύμβιον, τὸν κατακείμενον ἐν τῷ ψυχρῷ χώματι, διέθη ἔρπουσα τὴν φλιὰν καὶ ἐκαθεῖσα ἐπὶ τοῦ γλοιώδους ἐδάφους εἰσῆλθε ῥιψοκινδύνως ἀλλ' ἄτρομος εἰς τὴν μεγάλην αὐλήν. Αἱ χεῖρες αὐτῆς ἐσάρουν τὸν πηλόν, ἐσχίζοντο ἐπὶ τῶν ὀξειῶν πετρῶν· ἐσύρετο ἐπὶ τῶν γονάτων αὐτῆς, προτεταμένην ἔχουσα τὴν κεφαλήν, συστέλλουσα τὴν ἀναπνοήν της . . . Ἡ ὁμίχλη περιέβαλεν αὐτήν, ἡ δ' ἔρρυθμος κατάπτωσις τῶν σταγόνων τῆς βροχῆς ἐκάλυπτεν τὸν ἐλαφρὸν θορυβον, ὃν προὐξένει ἡ ἐσθὴς αὐτῆς συρομένη. Δύο σκοποὶ περιεπάτουν φρουροῦντες πρὸ τοῦ σιτοβολῶνος· τοὺς ἀπέφευγε καὶ διήρχετο, συνεστέλλετο ἐπὶ μᾶλλον, ἵστατο ὅπως ἀναπνεύσῃ καὶ ἐξηκολούθει τὴν πορείαν αὐτῆς. Ἑκατὸν βήματα πορρωτέρω ἠνωρθώθη καὶ ἤρξατο τρέχουσα πλαγίως. Οἱ γυμνοὶ πόδες αὐτῆς κατεβυθίζοντο εἰς τὸ χῶμα τῶν χανδάκων· ἀφόρητόν τι συναίσθημα ψύχους κατέτρυχεν αὐτήν. Ἀλλ' ἔτρεχε, ταχύτερον, ἀνυπόμονος, εὐτυχής. Οἱ ἀγροὶ διεδέχοντο τοὺς ἀγρούς· οἱ σκελετοὶ τῶν ὑψηλῶν ἀποψιλωθέντων δένδρων τοὺς ἀκανθοσκεπεῖς φραγμούς· νυκτικόραξ τις ἔκρωζεν ἐν τῇ νυκτί. Ἀσθμαίνουσα διέκρινε τέλος πρὸ αὐτῆς μεγάλην τινὰ μέλαιναν ταινίαν· ἦτο τὸ ἄκρον τοῦ δάσους. Χέρσον τι γήπεδον ὑπελείπετο αὐτῇ νὰ διέλθῃ· μικρά τις τάφρος μόνον· τὸ ῥυάκιον τοῦ λειμῶνος δὲν ἦτο εὐρύ. Θάρρος! Ἡ Γιαννούλα τέλος εἰσδύει εἰς τὸ δάσος.

[Jules de Glouvet].

(Ἕκεται τὸ τέλος).

Α. Π. Κ.

ΡΟΥΜΕΛΗ

—

Α'

Ἐν τῇ θαλάσσῃ.

Θαλασσινὰ τραγούδια. — Αἴγινα, Πόρος, Ὕδρα καὶ Σπέτζαι. — Τὸ Παλαμήδιον καὶ ἡ πόλις τοῦ Ναυπλίου. — Ἐξάωρος διαμονὴ ἐν Ναυπλίῳ.—Ὁ Καραγκιόζης. — Ἡ Μονεμβασία.—Θέα τῶν Μαλεῶν.—Τὸ Γύθειον καὶ ἡ νῆσος Κρανάη.—Μουσικὴ ἑσπερὶς ἐν ζυθοπωλείῳ.

—

Μὲ τί λαχτάρα καρτερῶ
Τὴ 'μέρα ποὺ θὰ ταξειδέψω πάλι'
Ποὺ μ' ἀγεράκι δροσερὸ
Καὶ μ' ὁλοπρίμο τὸν καιρὸ
Θἀφήσωμε τὸ περιγιάλι!

Σὰν μιὰ φτεροῦγα μοναχὴ
Θἀπλώσ' ἡ βάρκα τὸ λευκὸ πανάκι
Καὶ μὲ τοῦ μπάτη τὴν εὐχὴ
Θὰ παρ' ἡ ἄψυχη ψυχὴ
Καὶ θὰ πετάξῃ σὰν πουλάκι.

Μ' ἀφρὸ θὰ κόβῃ τὰ νερὰ,
Δροσᾶτο κῦμα θὲ νὰ τὴν πλευρώνῃ'
Αὐτὴ θὰ σελέται σὰν κυρὰ
Κι' ὁ γέρω ναύτης μὲ χαρὰ
Θὲ νὰ φουχτιάζῃ τὸ τιμόνι.

Καὶ θὰ μὲ φέρῃ τεχνικὰ
Κοντὰ 'ς ἕνα θεόρατο καράβι,
Ποὺ τἀρμυρὸ νερὸ νικᾷ
Μὲ χίλια δυὸ σιδερικὰ
Ἄσβεστη φλόγα ποὺ τἀνάβει.

. . . Σὰν τἀλυσόδετα θερὶὰ
Ταράζεται, φυσομανᾷ, βογκάει . . .
Νὰ ξερριζώσῃ ἀπ' τὴ στερὶὰ
Τὴν ἄγκυρά του τὴ βαρεὶὰ
Μ' ὅλη τὴ δύναμι τραβάει.

Ἐλεύθερο κι' ὅλο χαρὰ
Μαῦρο καπνὸ ἀπ' τῆς μύταις ξανεμίζει'
Μὲ τἀτσαλένια του φτερὰ
Ἀναταράζει τὰ νερὰ
Καὶ σὰν τὸν σίφουνα σφυρίζει.

Τὸ πέλαγος κυματερὸ
Ἀναμερᾷ 'ς τῆς πλώρης του τὴν κόψι,
Τὰ πλάγια του ξερνοῦν νερὸ,
Κι' ἀφίνει 'πίσω γιὰ καιρὸ
Θολὴ τῆς θάλασσας τὴν ὄψι.

Σὰ μιὰ εἰκόνα μακρινὴ
Χλωμιάζει, μισοσβύεται τἀκρογιάλι,
Τὸ κῦμα παίρνει τὴ φωνή'
— Γειά σας, χαρά σας, στεριανοί,
Καλῶς ν' ἀνταμωθοῦμε πάλι!

* *

Γιατὶ καρδιὰ, καρδιὰ τρελλὴ,
Ἐσὺ ποὺ πρόσμενες τὴν ὥρα
Πότε ν' ἀνοίξῃς τὰ φτερὰ
Κι' ὅλη τραγούδια καὶ χαρὰ,
Σὰν ταξειδιάρικο πουλὶ
Νὰ φύγῃς σὲ καινούργια χώρα,
Πές μου γιατὶ λυπᾶσαι τόρα;

Ἄχ ξέρω! θλιβερὰ χτυπᾷς
Καὶ σπαρταρᾷς μετανοιωμένη
Σὲ λογισμὸ φαρμακερὸ,
Πᾷφίνεις 'πίσω γιὰ καιρὸ
Ὅ τι πονεῖς κι' ὅ τι ἀγαπᾷς
Καὶ πᾷς σὰν σκλαβωμένη
Ἐκεῖ ποῦν' ὅλοι ξένοι.

Παντέρημη 'ς τὴν ξενητειὰ
Δὲ θἄχῃς ποιὸς νὰ σἀγαπάῃ'
Κι' ἂν ἀρρωστήσῃς, κι' ἂν πονῇς
Πάλι δὲ θὰ βρεθῇ κανεὶς
Μὲ δακρυσμένη τὴ ματιὰ
Μερόνυχτα νὰ ξαγρυπνάῃ
Ἐστοῦ προσκεφάλου σου τὸ πλάϊ.

Κι' ἂν ἔχῃς κἄποτε χαρὰ,
Τί τὄφελος κι' αὐτό' στοχάσου;
Δὲν θἄχῃ πῶς νὰ μοιρασθῇ
Κ' ἔτσι κρυμμένη θὰ σβυσθῇ
Καὶ θὲ νὰ γείνῃ συμφορὰ
Κι' αὐτ' ἡ μικρὴ χαρά σου
Ἐστὰ βάθη τὰ 'δικά σου

Σὲ μακρινὴ ἀκρογιαλιὰ,
Καρδιὰ κακότυχη, ποιὸς ξέρει,
Ποιὸς ξέρει ἂν ἴσως δὲ χαθῇς
Καὶ πίσω πλειὰ δὲν ξαναρθῇς
Ἐ τὴν ἔρημή σου τὴ φωλιὰ
Σὰν τὸ χιονᾶτο περιστέρι
Ποὺ φτερουγίζει δίχως ταῖρι.

Κι' ἂν πᾷς κ' ἔρθῃς μὲ τὸ καλὸ
Ἐστοὺς τόπους τοὺς ἀγαπημένους,
Πάλι μὲ πόνο θὰ χτυπᾷς
Μήπως ἐκείνους π' ἀγαπᾷς
Μέσα 'ς τὸ κόσμο τὸν τρελλὸ
Τοὺς εὕρῃς ἀλλαγμένους,
Ἀγνώριστους καὶ ξένους.

* *

Γλυκὰ φυσᾷ ὁ μπάτης,
Ἡ θάλασσα δροσίζεται,
Ἐστὰ γαλανὰ νερά της
Ὁ ἥλιος καθρεφτίζεται'
Καὶ λὲς πῶς παίζουν μ' ἔρωτα
Πετῶντας δίχως ἔννοια
Ψαράκια χρυσοφτέρωτα
Σὲ κύματ' ἀσημένια.

Ἐστοῦ καραβιοῦ τὸ πλάϊ
Ἕνα τρελλὸ δελφῖνι
Γοργόφτερο πετάει
Καὶ πίσω μᾶς ἀφίνει'
Καὶ σὰν νὰ καμαρώνεται
Τῆς θάλασσας τὸ ἄτι
Μὲ τοὺς ἀφρούς του ζώνεται
Καὶ μᾶς γυρνᾷ τὴν πλάτη.

Χιονοπλασμένοι γλάροι
Πῶχουν φτερούγια ἀτίμητα
Καὶ γιὰ κἀνένα ψάρι
Τὰ μάτιά τους ἀκοίμητα'
Ἐ τὰ ξάρτια τριγυρίζοντας
Ἀκούραστοι πετοῦνε
Ἢ μὲ χαρὰ σφυρίζοντας
Ἐτὸ πέλαγος βουτοῦνε.

Καὶ γύρω καραβάκια
Ἐ τὴ θάλασσα ἁρμενίζουν
Σὰν ἄσπρα προβατάκια
Ποὺ βόσκοντας γυρίζουν

Μὲ χαροπὰ πηδήματα
Ἐστοὺς κάμπους ὅλη 'μέρα
Κ' ἔχουν βοσκὴ τὰ κύματα
Βοσκό τους τὸν ἀγέρα.

* *

Ὦ θάλασσά μου γαλανὴ,
Ποὺ ζωγραφιῶντ' οἱ οὐρανοὶ
Ἐστἀτελειωτά σου πλάτη,
Ποὺ τρέφεις κύματα θερὶὰ,
Κι' ἄντρα σου ἔχεις τὸ Βορρᾶ
Καὶ ψυχογυιὸ τὸν Μπάτη!

Ὦ θάλασσά μου γαλανὴ,
Ποὺ μὲ θεόρατη φωνὴ
Σὲ καταριῶνται τόσοι,
Γιατί 'σὲ νειᾶτα ἢ γηρατειὰ
Χιλιάδες μνήματα πλατειὰ
Ἐστὰ σπλάγχνα σου ἔχεις δώση.

Ὦ θάλασσά μου γαλανὴ,
Ποὺ ἐμπρός σου γέρνουν ταπεινοὶ
Καὶ ἄνθρωποι καὶ βράχοι,
Ὅπου 'σὰν ἄχυρο ἔλαφρὸ
Ἐστὸν κάτασπρό σου τὸν ἀφρὸ
Ξεσέρνεις ὅ,τι λάχῃ!

Ὦ θάλασσά μου γαλανὴ,
Ὅσο ἡ ψυχή μου κιὰν πονεῖ
Τοὺς πόνους της γιατρεύω,
Ὅταν 'σὲ νύχτας σιγαλιὰ
Μέσ' 'ς τὴν ὑγρή σου ἀγκαλιὰ
Γυρμένος ταξειδεύω.

. . . . . .

Τὸ κῦμά σου τὸ χαροπὸ
Ποὺ ξέρει τραγουδιῶν σκοπὸ
Σιγὰ μὲ νανουρίζει'
Μοῦ φέρνει ὕπνο μαλακὸ
Καὶ ὄνειρο γλυκὸ, γλυκὸ
Ἐστὰ μάτια μου χαρίζει.

Μακρυ' ἀπ' τὴν ἄπονη στεριὰ
Πῶχει τὰ βάσανα θερὶὰ
Καὶ ὄρνι ἀγριεμμένα,
Κι' ἂν ἔχῃ σκόρπιαις τῆς χαραὶς
Μᾶχῃ φουρτούναις φοβεραὶς
Χειρότερ' ἀπὸ 'σένα!

Μ' ἀρέσει μ' ἀρμυρὴ δροσιὰ
Χιονάτη ἀφροθαλασσιὰ
Τὴν ὄψι μου νὰ βρέχῃ,
Καὶ ἡ ζωή μου ἡ τρελλὴ
Γοργὸ τῆς θάλασσας πουλὶ
Ἐστὸ πέλαγος νὰ τρέχῃ.

Μ' ἀρέσει, ὅταν μὲ χαρὰ
Καθάρια ἁπλώνῃς τὰ νερὰ,
Νὰ χαίρωμαι μαζί σου,
Κ' ὅταν σὰ' σκλάβα ταπεινὴ
Ὁ σίφουνας σὲ τυραννῇ
Νὰ νοιώθω τὴν ὀργή σου.

Κι' ἂν μοῦχ' ἡ μοῖρά μου γραφτὸ
Ἐστὴν ἀγκαλιά σου νὰ θαφτῶ,
Τί ζηλεμμένο μνῆμα!..
Θὲ ναῦρω δεύτερο οὐρανὸ
Ἐσὰν τὸν ἀπάνω γαλανὸ
Ἐστὸ γαλανό σου κῦμα!

—

Πλέομεν πρὸς τὴν Αἴγιναν. . .

Ἵνα μεταβῇ τις εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος δύο ὁδοὶ διαθέσιμοι ὑπάρχουσιν: ἡ διὰ τοῦ Κορινθιακοῦ ἰσθμοῦ, μονότονος ἀλλὰ συντομωτέρα, καὶ ἡ διὰ τοῦ περίπλου τῆς Πελοποννήσου, μακρὰ ἀλλὰ ποικιλωτάτη εἰς θέαν ἀκτῶν καὶ πόλεων.

Ἐξέλεξα τὴν δευτέραν ὁδὸν καὶ ἰδοὺ διατί ἡ πρὸς τὴν Ῥούμελην πορεία μου παραδόξως προλογίζεται διὰ τῶν νήσων τοῦ Σαρωνικοῦ κόλπου.

Ἡ Αἴγινα, ὅσον εὔμορφος νῆσος καὶ ἂν εἶνε δὲν πληροῖ ὅμως διὰ τῆς θέας της ὅλα τὰ ὀνειροπολήματα ἀπαιτητικοῦ ὁδοιπόρου, διότι δὲν ἔχει τι τὸ νέον, δὲν ἔχει τι τὸ πρωτότυπον οὐδ' ἐν τοῖς λόφοις, οὐδ' ἐν τοῖς ἀγροῖς, οὐδ' ἐν ταῖς οἰκίαις αὐτῆς, αἵτινες λευκαίζουσι τῇδε κἀκεῖσε ἐντὸς τῶν φυλλωμάτων τῶν δένδρων, ὡς λευκάνθεμα κεκρυμμένα ἐν τῇ χλοῇ.

Κατὰ τὴν ἀρχαιολογίαν οἱ Αἰγινῆται ἔκοψαν τὰ πρῶτα ἑλληνικὰ νομίσματα. Σήμερον ὅμως οἱ ταλαίπωροι τόσον ἐξέπεσαν, ὥστε κόπτουσι σῦκα καὶ σταφυλὰς, τιμῶσι δὲ μόνον διὰ τοῦ ἐθνικοῦ των ὀνόματος τὰ *αἰγινήτικα καράτια*, ἅτινα χρησιμεύοντα ὅπως ψυχραίνωσι τὸ ὕδωρ ἔχουσιν ἐνίοτε ἀκριβῶς τὴν ἐναντίαν ἰδιότητα.

Ἡ Αἴγινα εἶνε νῆσος δροσερὰ καὶ ὑγιεινὴ κατὰ τὸ θέρος, ἔχουσα δὲ τὸ μέγιστον προσὸν ὅτι κεῖται ἐγγύτατα τοῦ Πειραιῶς ἠδύνατο νὰ συχνάζηται ὡς εὐάρεστος θερινὴ διαμονὴ ὑπὸ πλείστων Ἀθηναϊκῶν οἰκογενειῶν, αἵτινες προτιμῶσι κατὰ συρμὸν τὰ φαληρικὰ ἕλη.

Τὸν Πόρον βλέπει τις ἐκ τῶν νώτων μόνον καὶ ὀλίγον ἐκ τοῦ πλαγίου, ἀλλ' οἱ εὐρεῖς κῆποί του, οἱ πλήρεις πορτοκαλλεῶν καὶ λεμονεῶν, ἀνακινοῦσιν ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ θεατοῦ τὸ εὐάρεστον συναίσθημα ὅτι ἐκεῖ ἠδύνατο ἴσως νὰ ζήσῃ ἥσυχος καὶ εὐτυχής.

Ἡ Ὕδρα φαίνεται ὡς κατεσκευασμένη ἐκ ζακχάρεως, τόσον ἀποστίλβουσιν αἱ δι' ἀσβέστου κεχρισμέναι οἰκίαι αὐτῆς ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ θερινοῦ ἡλίου. Καὶ εἶνε πολὺ εὔμορφος ἡ πανοραματικὴ θέα τῶν οἰκιῶν αὐτῶν, αἵτινες κατέχουσαι τὴν ἀπὸ τῆς ἀκτῆς μέχρι τῶν κορυφῶν τῶν κύκλῳ βράχων ἀπότομον κατωφέρειαν νομίζει τις ὅτι εἶνε τεθειμέναι ἡ μία ἐπὶ τῆς στέγης τῆς ἄλλης! Καὶ μοὶ ἀνακινοῦσι τόσας θελκτικὰς ἀναμνήσεις θερινῆς διατριβῆς αἱ βραχώδεις ἀκταὶ, ὥστε, καὶ ἀναχωροῦντος τοῦ ἀτμοπλοίου, φέρω ἔτι πλῆρες ἀγάπης τὸ βλέμμα εἰς τὴν Ὕδραν, ἥτις ἀντιθέτως πρὸς τὴν ἀφιλόξενον ὄψιν τῶν βράχων της, ἔχει τοὺς μᾶλλον ἀγαθοὺς, τοὺς μᾶλλον φιλοξένους κατοίκους.

Ἡ εὐμήκης τῶν Σπετσῶν πόλις ἐκοιμᾶτο τὸν μαλθακὸν τῆς μεσημβρίας ὕπνον ὁπότε διήλ-

θομεν πρὸ αὐτῆς· τὰ πάντα ἐφαίνοντο νυσταλέα, καθεύδοντα, καὶ μόνον ἠγρύπνουν τρεῖς ἁλιεῖς ἀνασύροντες τὸ δίκτυον ἀπὸ πλατείας τράτας, ὀξύφωνοί τινες ἀλέκτορες προσφωνοῦντες ἀλλήλοις καὶ δύο ἀνεμόμυλοι περιστρέφοντες γοργῶς τὰ ἐκ λευκοῦ πανίου πτερά των.

Ὅλη ἐκείνη ἡ θέα μοὶ ἔφερε γλυκύτατον τὸν ὕπνον εἰς τὰ βλέφαρα . . .

Μετ' ὀλίγον ἀφυπνίσθην — τὸ ἀτμόπλοιον εἶχεν ἀνακόψῃ τὸν δρόμον. Ἀπὸ τοῦ μικροῦ φεγγίτου εἶδον ὅτι εὑρισκόμεθα ἐντὸς τοῦ λιμνώδους ὅρμου Πόρτο - Χέλι. Οὐδὲν εἶχον νὰ ἴδω καὶ προὐτίμησα νὰ ἴδω ὄνειρα. . .

* *

Ὅταν ἀνῆλθον ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, ἠγγίζομεν ἤδη πρὸς τὸ Ναύπλιον. Τὸ Παλαμήδιον, ὁ ἐκ βράχου πεπλασμένος κολοσσός, ἐπεδείκνυεν ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τὸ γιγάντειον σῶμά του ὕψους διακοσίων μέτρων καὶ πλέον, ὅπερ ἀνορθούμενον καθέτως σχεδὸν ὑπὲρ τὴν θάλασσαν, ἀνελίσσει πρὸς τὰ ὀπίσω ἐπὶ τῆς ζηρᾶς τὰ κλιμακοειδῆ νῶτα αὐτοῦ, φέρων ἀντὶ πίλου ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τὰς ποινικὰς φυλακὰς τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως.

Ἡ πόλις τοῦ Ναυπλίου κεκρυμμένη ὄπισθεν τοῦ Παλαμηδίου ἀποκαλύπτεται κατὰ μικρόν, παρέχει δ' εὐθὺς τὴν θέαν πόλεως πρεσβύτιδος καλῶς διατηρουμένης ἔτι. Βαδίζων τις ἀνὰ τὰς ὁδοὺς δὲν ἔχει τι, ἐφ' οὗ νὰ προσηλώσῃ τὸ βλέμμα περιέργως. Ἡ ἀνὰ τὴν ἀκτὴν ὁμαλὴ καὶ εὐθεῖα ὁδὸς εἶνε περίπατος εὐάρεστος καί πως συχναζόμενος ὑπὸ τοῦ ναυπλιακοῦ κόσμου. Ἕτερος περίπατος σύντομος εἶνε ἡ μέχρι Προναίας ἐκδρομή. Δύναταί τις νὰ ἴδῃ ἐκεῖ ἐντὸς κρημνισθέντος περιβόλου τὰ ὀλίγα ῥαχητικὰ καὶ ὀστεώδη δένδρα, ἅτινα ὑπῆρξάν ποτε κῆπος τοῦ Καποδιστρίου. Καμπτομένης δὲ πρὸς τἀριστερὰ τῆς ὁδοῦ μετ' ἐκπλήξεως ἀτενίζει ἐπὶ ὀγκώδους βράχου λελαξευμένον λέοντα, ὃν οἱ Γερμανοὶ ἐνέγλυψαν ἐκεῖ εἰς μνημόσυνον τῶν ἐν Ἑλλάδι ἀγωνισθέντων ὁμογένων των. Ἀπὸ τοῦ μέρους ἐκείνου τῆς ὁδοῦ χλοερὸς ἐκτυλίσσεται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ θεατοῦ ὁ εὐρὺς τάπης τῆς Ἀργολικῆς πεδιάδος μέχρι τῶν βράχων τῶν Μυκηνῶν καὶ πέραν τὰ ὑψηλὰ ὄρη τῆς Ἀρκαδίας.

Οἱ κάτοικοι τοῦ Ναυπλίου ὡς καὶ ὅλων τῶν ἑλληνικῶν ἐπαρχιῶν διακρίνονται ἐπὶ τῇ πρὸς τὰ ἄνθη στοργῇ αὐτῶν. Ὅθεν διέρχεταί τις τὰ παράθυρα καὶ οἱ ἐξῶσται εἶνε τόσοι ἀνθῶνες, ἐφ' ὧν κιβώτια καὶ δοχεῖα πετρελαίου ἀπόζοντα καὶ ἀγγεῖα ποικιλόσχημα ἐκπληροῦσι χρέη γαστρῶν. Εἶνε περιττὸν δὲ νὰ εἴπω ὅτι τὰ φίλτατα ἄνθη τῶν ἐπαρχιῶν εἶνε τὰ ἀρρενωπὰ γαρύφαλα καὶ οἱ ἡδυπαθεῖς βασιλικοὶ καὶ τὰ μονὰ ἐρυθρὰ γεράνια τὰ ἔχοντα τὴν ὀρεκτικὴν ὀσμὴν σαρδελλῶν.

Ἂς μοὶ ἐπιτρέψῃ ὁ φιλικὸς ἐκεῖνος κύκλος, ὅστις τόσῳ προθύμως μ' ἐξενάγησε καὶ μ' ἐξένισε κατὰ τὴν ἑξάωρον ἐν Ναυπλίῳ διαμονήν μου, ἃς μοὶ ἐπιτρέψῃ μετὰ στοργῆς ν' ἀναμνησθῶ τοῦ ἀφελοῦς καὶ νεανικοῦ δείπνου τῆς ἑσπέρας ἐκείνης, ὅπερ εἶχεν ὡς ἐπιδόρπια τὴν εὐθυμίαν καὶ τὸν γέλωτα. . .

Παρὰ τὴν ἀκτήν, ἐπὶ τοῦ παραθύρου λιτοῦ καφενείου εἶχεν ἀναρτήσῃ τὸ λευκόν του παραπέτασμα ὁ *Καραγκιόζης*, ἐδίδετο δὲ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην κατ' εὐτυχῆ σύμπτωσιν νέον δρᾶμα: *ἡ Ἐρωτικὴ ἀγάπη*. Καὶ εἴδομεν ἐκεῖ σκιαγραφουμένας ἐπὶ τῆς σινδόνος τὰς ποικίλας μορφὰς τῶν ἐραστῶν τῆς Βασιλοπούλας, καὶ ἠκούσαμεν τοὺς παραδόξους λαρυγγισμοὺς τοῦ Ἀρβανίτη, τοῦ Δερβίση, τοῦ Τσιφούτη καὶ τοῦ Ἀχιλλέως ἰατροῦ, τοῦ μέλλοντος εὐτυχοῦς νυμφίου. Καὶ ἐγελάσαμεν μὲ τὰς εὐφυεῖς βωμολοχίας τοῦ Καραγκιόζη καὶ τὴν ἀγαθότητα τοῦ καλλιφώνου ἀοιδοῦ Χατζαηβάτη. Καὶ ἐθαυμάσαμεν τὸν εὐρὺν στόμαχον τοῦ φοβεροῦ θηρίου, ὅπερ κατέπινεν ἀνὰ ἕνα τοὺς θρασεῖς ἐραστάς, ὡς ῥᾶγας σταφυλῆς. Καὶ μόνον ἀπῆλθομεν τὸ μεσονύκτιον ὑπακούσαντες εἰς τὸν ὀξὺν καὶ παρατεταμένον συριγμὸν τοῦ ἀτμοπλοίου ἀγγέλλοντος τὴν προσεχῆ ἀναχώρησιν.

* *

Ἡ ἀπὸ τῆς θαλάσσης θέα τῆς Μονεμβασίας εἶνε γραφικωτάτη ἀλλ' ἐπίσης θλιβερὰ καὶ μελαγχολική. Ἡ Μονεμβασία ὡς γνωστὸν εἶνε νῆσος βραχώδης ἐγγύτατα τῇ ξηρᾷ κειμένη μεθ' ἧς ἑνοῦται διὰ μικρᾶς γεφύρας. Τηροῦσα ἔτι κατὰ τὸ πλεῖστον τὰ ἐνετικὰ τείχη, ἅτινα περιεζώννυον αὐτήν, καὶ τὸν πύργον, ὅστις ἐφρούρει τὴν μετὰ τῆς ξηρᾶς συγκοινωνίαν, παρέχει εἰς θέαν οἴκους ἐγκαταλελειμμένους, ὧν ἡ στέγη κατεκρημνίσθη ἢ οἱ τοῖχοι ἐν μέρει κατέπεσον καὶ φαίνονται οὕτω διὰ μέσου τῶν πλαισίων τῶν θυρῶν καὶ τῶν παραθύρων ὁλόκληρα τμήματα κυανοῦ στερεώματος, ἐνῷ ἀπό τινος ὀπῆς τοῦ τείχους πρὸς τοὺς παρακτίους βράχους ὡς μύρμηκες ἀπὸ φωλεᾶς διακρίνονται ἐξερχόμενοι κάτοικοί τινες θεαταὶ τοῦ διερχομένου ἀτμοπλοίου.

Ἐπὶ μακρὸν πλανᾶται ἄνευ θελγήτρου τὸ βλέμμα ἀνὰ τὰ ξηρὰ βουνὰ τῆς Μάνης μέχρι τῆς ὥρας καθ' ἣν ἄρχεται ὁ βράχος τῶν Μαλεῶν.

Ἡ ὄψις τοῦ ἀκρωτηρίου ἐν ἀρχῇ δὲν εἶνε ἀγρία ὅσον τὴν φαντάζεταί τις ἐκ τῶν διηγήσεων, ἃς ἤκουσε περὶ τοῦ φοβεροῦ αὐτοῦ *Κάβο-Μαλιᾶ* παρ' ἐκείνων, οἵτινες ἔκαμψαν αὐτὸν ἐν τρικυμίᾳ. Ἐπειδὴ μάλιστα ἡ θάλασσα εἶνε ἤρεμος δύναμαι ἀνέτως νὰ περιεργασθῶ καὶ ἐκ

τοῦ πλησίον τὸν ἀμφίβιον δράκοντα τῶν πελοποννησιακῶν ἀκτῶν.

Εἶπον ὅτι ἐν ἀρχῇ ἡ ὄψις του δὲν εἶνε πολὺ ἀγρία, ἀλλὰ καθόσον προβαίνομεν πρὸς τὸ ῥύγχος του, ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐξαγριοῦται· εἰς τὸ μεσημβρινώτατον δὲ σημεῖον αἰσθάνεταί τις φρίκην ἀπέναντι αὐτοῦ ὡς ἀπέναντι τίγρεως. Τερατώδης τὴν μορφὴν ὀρθοῦται ὁ βράχος, μελαμβαφὴς ὡσεὶ σημαίνων τοῖς θαλασσοπόροις τὸ πένθος, αἱματόστικτος ὡς δήμιος! Τὰ κύματα προαιωνίως θλώμενα ἐπὶ τῶν στέρνων του ἔχουσι λαξεύσῃ ἐπ' αὐτῶν μυστηριώδη καὶ φανταστικὰ σχήματα, ἐν οἷς νομίζει τις ὅτι ἀναγνωρίζει ἅρμενα καὶ τρόπιδας καὶ πλευρὰ συντετριμμένων πλοίων, ἐν ἀπολιθώσει κεκολλημένα ἐπ' αὐτοῦ. Καὶ ὡς σημαία τοῦ Ἅδου ἐπὶ τῶν βράχων κυματίζουσα ἐπιφαίνεται ἀπαισίως μαῦρον τὸ ῥάσον ἑνὸς ἐρημίτου . . .

Εἰς Γύθειον ἐφθάσαμεν σχεδὸν περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου. Ἀκανόνιστος καὶ ῥυπαρὰ πόλις, ἔχει μόνον προκυμαίαν καλλίστην, ἥτις δὲν ἐπερατώθη εἰσέτι ἐντελῶς. Ἡ πόλις ὁλόκληρος στερουμένη ὑδάτων ὑδρεύεται ἀπὸ φρεάτων πλησίον αὐτῆς κειμένων. Συναντᾷ δέ τις ἀνὰ τὰς ὁδοὺς γυναῖκας, αἵτινες φέρουσι προσδεδεμένον ἐπὶ τῶν νώτων πλαγίως μικρὸν βαρέλιον καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἀβαθῆ ἐκ λευκοσιδήρου σίκλον, ὡς σάκκον καὶ *καραβάναν* στρατιώτου. Νομίζει δέ τις ὅτι τὰ σκεύη ταῦτα ἀποτελοῦσιν ἀναπόσπαστον μέρος τῆς γυναικείας περιβολῆς τοῦ τόπου, καθ' ὅσον δὲν βλέπει γυναῖκα βαδίζουσαν ἐν τῇ ὁδῷ ἄνευ τοιαύτης ἀποσκευῆς.

Τελειώτατα ὠργανισμένη ἐν Γυθείῳ φαίνεται ἡ ὑπηρεσία τοῦ καθαρισμοῦ τῆς πόλεως· ἀντὶ ν' ἀνατεθῶσι τὰ καθήκοντα καθαριστῶν εἰς νωθροὺς καὶ ἀδαεῖς ἴσως ὑπαλλήλους καὶ ὑπηρέτας, διορίζονται ἐν ταῖς θέσεσι ταύταις ὑπὸ τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς εἰδικῶς ὅλοι οἱ χοῖροι τῆς πόλεως, οἵτινες ὁμολογουμένως μετὰ πολλοῦ ζήλου καὶ δραστηριότητος διατρέχοντες τὰς ὁδοὺς ἐκτελοῦσι τὰ σοβαρὰ αὐτῶν καθήκοντα. Τὸ σύστημα δὲ τοῦτο δύναμαι νὰ βεβαιώσω ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως ὅτι εἶνε ἐν πλήρει ἐνεργείᾳ καὶ εἰς πλείστας ἄλλας ἑλληνικὰς πόλεις, ἐν αἷς οἱ στόμαχοι τῶν χοίρων εἶνε τόσοι βόθροι καὶ φορηταὶ ὑπόνομοι.

Ἐγγύτατα τῆς παραλίας τοῦ Γυθείου κεῖται νησὶς μικρά, ξηρὰ καὶ πετρώδης. Ἐπὶ τῆς νησίδος ταύτης ὑψοῦται ὁ φάρος τοῦ Γυθείου, ὑπάρχουσι δ' ἔτι ἐπ' αὐτῆς πύργος γηραιὸς ἀνῆκον εἰς λακωνικὴν οἰκογένειαν καὶ ναΐσκος τοῦ ἁγίου Νικολάου. Ὀλίγαι ἐλαῖαι μόνον καὶ πολλαὶ ἄκανθαι ἀποτελοῦσι τὴν ὅλην βλάστησιν τοῦ πετρώδους ἐδάφους. Μὴ γνωρίζων πῶς νὰ διέλθω τὰς ἑσπερινὰς ὥρας ἐν τῷ μονοτόνῳ Γυθείῳ, ἐξέδραμον διὰ λέμβου μέχρι τῆς Κραναάς καὶ περιῆλθον εἰς ὀλίγην ὥραν πεζῇ ὁλόκληρον τὴν περιοχὴν αὐτῆς μετὰ τοῦ φιλόφρονος λεμβούχου μου.

Ἐν τῇ νησίδι ταύτῃ ἦλθε, λέγουσιν, ὁ θρασὺς ποιμὴν τῆς Φρυγίας μετὰ τὸ ἔγκλημα αὐτοῦ ἀπάγων ἐν τῇ ἰδίᾳ νηΐ τὴν περικαλλῆ τῆς Σπάρτης βασιλίδα. Δὲν δύναμαι βεβαίως ν' ἀρνηθῶ ἐγὼ τὴν ἀλήθειαν τοῦ πράγματος, διασκελίσας ὅμως ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σελήνης τοὺς κοπτεροὺς λίθους τῆς νήσου καὶ δηχθεὶς ἀνὰ τὰς κνήμας ὑπὸ τῶν ἀκανθῶν καὶ τριβόλων αὐτῆς δύναμαι ὡς ἀξιόπιστος μάρτυς τιμίως καὶ εὐσυνειδήτως νὰ εἴπω ὅτι ὁ μακάριος Πάρις θὰ εἶνε ὁ μόνος ἀπ' αἰώνων ἄνθρωπος, ὅστις εὗρε τερπνὴν νησίδα τὴν Κρανάην καὶ ἐξόχως εὐάρεστον τὴν ἐν αὐτῇ διατριβήν.

* *

Ὅταν εἶπον πρὸς τὸν λεμβοῦχον νὰ μὲ φέρῃ πάλιν εἰς τὸ ἀτμόπλοιον, διότι δὲν ἔχω ποῦ νὰ περάσω καλλίτερον τὴν ὥραν μου, ἐκεῖνος ζωρῶς ὑπέλαβε:

— Πῶς δὲν πᾶτε 'ς τὴ μπυραρία;

— Ἔχετε καὶ ἐδῶ μπυραρίαν; Δὲν τὸ ἐπρόσμενα αὐτό.

— Ἀμ' τί μᾶς ἔχετε πῶς εἴμαστε τόσο ἀπολίτιστοι; Ἔχομε μάλιστα καὶ κυρίαις ποὺ σερβίρουν καὶ τραγουδοῦν.

— Καὶ ποῦ εἶνε αὐτὴ ἡ μπυραρία;

— Πέρα κατὰ τὰ Περιβόλια, ἐκεῖ ποὺ εἶν' ὁ περίπατος. Ἂν θέλετε 'μποροῦμε νὰ πᾶμε καὶ μὲ τὴ βάρκα ὡς ἐκεῖ.

Ὠδικὸν καφενεῖον καὶ ζυθοπωλεῖον ἐν Γυθείῳ δὲν ἦτο βεβαίως εὐκαταφρόνητον θέαμα· ὅθεν εἶπον πρὸς τὸν λεμβοῦχον νὰ μὲ φέρει ἐκεῖ καθὼς καὶ αὐτὸς ἐφαίνετο ἐπιθυμῶν.

Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ζυθοπωλείου εἶνε εὐρύ, συνήθεις δὲ χρωματισταὶ λιθογραφίαι μεγάλων στρατηγῶν καὶ πολιτικῶν ἀνδρῶν κοσμοῦσι τοὺς ὠχροὺς του τοίχους· αἱ πλεῖσται τῶν τραπεζῶν εἶνε ἔρημοι, ἔν τινι δὲ γωνίᾳ γέρων κρούει βιολίον καὶ νεώτερός τις ἐπιβοηθεῖ διὰ *λαγούτου*. Κατόπιν ἔμαθον ὅτι τὴν ἑσπέραν ἐκείνην εἶχον τὴν εὐτυχίαν ν' ἀκούσω τὸν ἐξοχώτερον *βιολιντζῆν* τῆς Μεσσηνίας, ἐπὶ τοῦ μετώπου τοῦ ὁποίου ὁ Ἀλέξανδρος Κουμουνδοῦρος ἐπεκόλλησέ ποτε ἐν ἐνθουσιώδει ἐκλογικῇ στιγμῇ ἓν τραπεζικὸν γραμμάτιον τῶν 100 δραχμῶν.

Ἀπὸ τῶν ἀνοικτῶν παραθύρων ἠκούοντο ἐν τῇ ὁδῷ ζωηραὶ συνομιλίαι καὶ θορυβώδεις γέλωτες ἀνὰ τὰς ἐν ὑπαίθρῳ τραπέζας τοῦ ζυθοπωλείου, ὑπελάνθανε δ' ἐντὸς αὐτῶν βραγχνή τις γυναικεία φωνή, βεβαίως ἡ τῆς ζυθοπώλιδος καὶ ἀοιδοῦ· καθότι μία ἐξεπλήρου τὰ δύο ταῦτα ὅλως διάφορα ἐπαγγέλματα Ἥβης καὶ Τερψιχόρης, κατὰ νεωτέρας πληροφορίας τοῦ φίλου μου λεμβούχου.

Καὶ ἀληθῶς μετ' ὀλίγον εἶδον εἰσελαύνοντα

ἐντὸς τῆς αἰθούσης κωνοειδῆ τινα πολύχρουν ὄγκον, ἠκολούθουν δὲ εἴκοσιν ἄλλοι κατὰ τὸ ἥμισυ στενώτεροι αὐτοῦ.

Ἡ κυρία ἀκολουθουμένη ὑπὸ τῶν θαυμαστῶν αὐτῆς ὡμοίαζεν ὄρνιθα ὁδηγοῦσαν τοὺς νεοσσούς της. Ἦσαν δ' οἱ νεοσσοὶ οὗτοι λεμβοῦχοι ἢ ναῦται, ἐμπορίσκοι ἢ μεταπράται, δύο τρεῖς κομψευόμενοι φοιτηταὶ καί τις ἐνωματάρχης ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ. Εἰσελθόντες κατέλαβον δύο τραπέζας, ἀπέβαλόν τινες τοὺς πίλους, ἕτεροι δ' ἀπεδύθησαν καὶ μέρος τῶν ἐνδυμάτων αὐτῶν διὰ λόγους ὑγιεινούς, ἐνῷ ὁ καταστηματάρχης ἐγγύτατα προσεγγίσας τετράδα τραπεζῶν καὶ ἐπιστρώσας τετριμμένον τάπητα, παρεσκεύασεν οὕτως ἐκ τοῦ προχείρου ὕψωμα, ἐφ' οὗ ἀνερχομένη ἡ ἀοιδὸς θὰ ἔψαλλε τὸ ἰταλικὸν ἆσμά της συνοδευομένη ὑπὸ τοῦ βιολίου καὶ τοῦ *λαγούτου*.

Ὁ ὄγκος εἰσελθὼν πρὸς στιγμὴν εἰς τὸ ὄπισθεν μέρος τοῦ καταστήματος ἀνεφάνη καὶ πάλιν, ἔθηκε τὸν πόδα ἐπὶ σκαμνίου, ἐκρατήθη, ἀνέπνευσεν· ἔπειτα ἔθηκε πάλιν τὸν πόδα ἐπὶ τῶν τραπεζῶν καὶ ἀνῆλθεν ἐπ' αὐτῶν, ἐνῷ αἱ ταλαίπωροι σανίδες ἐστέναζον ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ὀγδοήκοντα ὀκάδων καὶ τῶν τεσσαράκοντα ἐτῶν τῆς Ἑπτανησίας μούσης.

Ἡ κυρία Ἰουλία — διότι εἶχον τὴν εὐτυχίαν νὰ μάθω τὸ ὄνομά της παρά τινος τῶν γειτόνων μου—φέρουσα ἀναπεπτάμενα ἐπὶ τοῦ σώματος κατὰ πρωτότυπον αἰσθητικὸν σύστημα ὅλα τὰ χρώματα ὡμοίαζε κανονιοφόρον σημαιοστόλιστον ἐν ἡμέρᾳ ἐθνικῆς ἑορτῆς. Μαθοῦσα δ' ὡς φαίνεται πόσον ὠφέλιμοι εἶνε αἱ γυμναστικαὶ ἀσκήσεις εἰσήγαγεν ἐντέχνως αὐτὰς καὶ ἐν τῇ φωνητικῇ μουσικῇ, ἐκτείνουσα τοὺς βραχίονας κάτω, τοὺς βραχίονας ἐμπρός, τοὺς βραχίονας ἄνω, καθόσον οἱ μουσικοὶ φθόγγοι ἦσαν χαμηλοί, μέσοι, ἢ ὑψηλοί.

Ἡ ἀοιδὸς εἶχε στόμα μεγάλης ὁλκῆς καὶ ἡ φωνὴ ἐξεπυρσοκρότει ἀπ' αὐτοῦ ἠχηρά, βροντώδης ὡς δοῦπος μεγάλου τυμπάνου, τοιαύτη ὁποία ἠδύνατο λίαν πειστικῶς ν' ἀντηχήσῃ ἀπὸ κοινοβουλευτικοῦ βήματος. Τὸ δὲ ἀκροατήριον ἦτο κατενθουσιασμένον. Οἱ πλεῖστοι δὲν ἠρκοῦντο ἀκούοντες τὴν φωνὴν ἐκείνην, ἤθελον νὰ τὴν ῥοφήσωσι, νὰ τὴν καταπιῶσι, φαίνεται — ἄλλως διατί τάχα ἐκράτουν ἀνοικτὸν τὸ στόμα . . . σχῆμα ἐπικίνδυνον κατὰ τὸ θέρος ὅτε αἱ μυῖαι εἶνε τόσον πολλαί;

Σᾶς βεβαιῶ ὅτι ἐγὼ δὲν ἠπόρουν ποσῶς διὰ τὸν ἐνθουσιασμὸν αὐτόν. Γνωρίζω ὅτι τὰ ἑλληνικὰ ὦτα ἥκιστα ἐπιρρεάζονται ἐκ τῆς ἡδύτητος, τῆς ἀκριβείας καὶ τῆς ἁρμονίας τῶν ἤχων· μόνον ὁ κρότος, ὁ ἰσχυρὸς κρότος τὰ τέρπει, διὰ τοῦτο τὴν πρώτην μουσικὴν θέσιν εἰς πᾶσαν πανήγυριν κατέχει τὸ *ντραοῦλι*, ἀπόδειξις δὲ ὅτι τὸ *γλέντι* ἐκορυφώθη εἶνε ὅταν, τῶν ὠτων ἀναισθητούντων εἰς τοὺς δούπους ἑνὸς μόνου, κρούονται δύο *ντραούλια* ὁμοῦ, ἐπιβοηθοῦσι δὲ τότε καὶ οἱ ἄσκοποι πυροβολισμοί. Σημειωτέον δὲ ὅτι τὴν ἐπήρειαν τοῦ *δούπου* ἐπὶ τῶν ἑλληνικῶν ὤτων δὲν θ' ἀνεύρῃ τις σήμερον μόνον ἐν τῇ μουσικῇ, ἀλλὰ καὶ ἐν πολλοῖς ἄλλοις, μάλιστα δ' ἐν τῇ ῥητορικῇ, ἐν τῇ δημοσιογραφίᾳ καὶ ἐν τῇ ποιήσει.

Ὅταν ἡ ἀοιδὸς κατῆλθε τοῦ βάθρου της ἐν μέσῳ τῶν χειροκροτήσεων καὶ τῶν ἀλαλαγμῶν τοῦ ἀκροατηρίου καὶ περιήγαγε τὸν δίσκον, ἵνα λάβῃ τὸ τίμημα τῆς μελῳδίας, ἀπεδέξατο μειδιῶσα τὰ συγχαρητήρια τῶν πολλῶν, ἀνεξάλειπτος δ' ἀπομένει ἐν τῇ μνήμῃ μου ἡ προσφώνησις, ἣν ἀπέτεινε πρὸς αὐτὴν γέρων ἁλιεὺς παρ' ἐμοὶ καθήμενος:

— Γειά σου, μωρὲ βενετζάνικο ἀηδόνι μου, καὶ χαλάλι σου ἡ πενταρα ποὺ θὰ μοῦ πάρῃς.

Εἶνε περιττὸν νὰ προσθέσω ὅτι τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἐπεφάνη ὁ δίσκος τὰ τρία τέταρτα τοῦ ἀκροατηρίου εἶχον ἤδη τραπῆ εἰς φυγήν.

Δὲν εἶχον σκοπὸν ν' ἀγρυπνήσω ἐπὶ πλέον, καθόσον ἡ ὥρα ἦτο ἤδη δεκάτη. Ἀλλ' ὁ λεμβοῦχος μετὰ πολλῆς θλίψεως ἠγέρθη ἐκ τῆς θέσεώς του ὅταν τῷ εἶπον ὅτι θὰ φύγω. Ἐνῷ δ' ἐκωπηλάτει ἀπορῶν με ἠρώτα :

— Γιατί ἐφύγατε ἔτσι γλήγορα καὶ τί θὰ κάνετε 'ς τὸ παπόρι ἀπ' τὰ τόρα, καὶ δὲν καθήσατε ν' ἀκούσετε ἀκόμη κάνένα τραγοῦδι;... Αἴ ; μὰ δὲν εἶνε θεὸς ἡ Γιούλια ; Αὐτή, μωρὲ μάτια μου, ἤτανε γιὰ νὰ τραγουδᾷ 'ς τὸ Παρίσι καὶ νὰ ξετρελλαίνῃ τοὺς Παρισιάνους, μὰ ἔλα δὰ ποὺ ἀπὸ παραξενιά της ἦρθ' ἐδῶ ποῦν' ἔτσι δροσιὰ 'ς τῆς ἀκροθαλασσιαὶς τὸ καλοκαῖρι . . .

Διέκοψα τὴν εὐγλωττίαν τοῦ ἐνθουσιώδους θαλασσινοῦ ἵνα τὸν πληρώσω καὶ ἀνῆλθον τὴν ὀρθὴν κλίμακα τοῦ ἀτμοπλοίου.

Μετ' ὀλίγον κεκλιμένος ἐν τῇ στενῇ μου κλίνῃ, κατὰ παραδοξοτάτην ἀναμίξιν καὶ σύγχυσιν προσώπων καὶ χρονολογιῶν, προελθοῦσαν βεβαίως ἐκ τῶν ποικίλων ἐντυπώσεων τῆς ἡμέρας, ἔβλεπον καθ' ὕπνους ὅτι ὁ Πάρις ἁρπάσας ἀπήγαγεν εἰς Κρανάην τὴν . . . ἀοιδὸν τοῦ ζυθοπωλείου, ὅτι ἡ Ἑλλὰς παρεσκευάζετο νὰ ἐκδικήσῃ τὴν ὕβριν ἐκστρατεύουσα κατὰ τῆς Τροίας, ἐξεδίδετο δὲ πρὸς τοῦτο αὐθωρεὶ βασιλικὸν διάταγμα, δι' οὗ προσεκαλοῦντο ὑπὸ τὰς σημαίας οἱ ἔφεδροι καὶ ἐπίστρατοι τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης ! . .

[Ἕκεται συνέχεια]. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ.

Ἐρ' ὅσον μὲν σιωπᾷς τὸ μυστικόν σου κρατεῖς αὐτὸ αἰχμάλωτον· εὐθὺς δ' ὡς τὸ ἀνακοινώσῃς, γίνεσαι σὺ ἐκείνου αἰχμάλωτος.

Παράδοξον

ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

Εὑρισκόμην ἐν Βομβάῃ. Ἡμέραν τινὰ περιηρχόμην τὴν μέλαιναν πόλιν συνοδευόμενος ὑπό τινος *δοβατζῆ*. Ὁ δοβατζῆς εἶνε ὑπηρέτης χρησιμεύων ὡς ὁδηγὸς εἰς τοὺς ξένους, ὡς διερμηνεὺς ἢ καὶ ἐπιμελητής. Ὁ συνοδεύων ἐμὲ ἦτο ἐκ τῶν ὡραίων ἐκείνων ἰνδικῶν τύπων, οἵτινες ἔχουσι μορφὴν Ἀδώνιδος ἐξ ἐβένου. Ἀφοῦ δὲ μὲ περιήγαγεν εἰς διάφορα ἀξιοθέατα μέρη, μὲ ὡδήγησε τελευταῖον εἰς συνοικίαν κατοικουμένην ὑπὸ ἐμπόρων.

Ἐν τῇ συνοικίᾳ ταύτῃ δὲν ἐκίνησαν τὴν περιέργειάν μου τόσον οὔτε τὰ ὡραῖα λεπτουργήματα ἐξ ἰνδικοῦ ξύλου, οὔτε οἱ χρυσόπλεκτοι ζωστῆρες τῆς Κασεμίρης, ὅσον πτωχοὶ ἄνθρωποι δίδοντες ἐλεημοσύνην εἰς τὰς ἀγρίας περιστερᾶς. Τὰ ὡραῖα πτηνὰ προσίπταντο ἐκ τῆς κορυφῆς τῶν ὑψηλῶν πύργων, ἐκ τῆς στέγης τῶν οἰκιῶν καὶ ἐκ τῶν παρακειμένων ἀγρῶν, ἵνα φάγωσι τοὺς κόκκους τοῦ ὀρυζίου, κεγχρίου καὶ ἀραβοσίτου, τὰ ὁποῖα τοῖς ἔρριπτεν ἡ ἐλεημοσύνη τῶν κατοίκων. Ἠθέλησα νὰ μετάσχω καὶ ἐγὼ τοῦ φιλανθρωπικοῦ τούτου ἔργου, καὶ ἠγόρασα ποσότητα τινὰ κόκκων, τοὺς ὁποίους ὁ ἴδιος διένειμα εἰς τὰ πτηνά. Τὴν ἐλεήμονα δὲ ταύτην πρᾶξιν ἐξετέλεσα μετ' εὐχαριστήσεως καὶ συμπαθείας, ἀναπολῶν κατὰ νοῦν ὅσα εἶχον κάμει θύματα καὶ ὅσας εἶχον προξενήσει θλίψεις εἰς τοὺς κατοίκους ἐκείνους τῶν ἀέρων κατὰ τὰς κυνηγετικάς ἐκδρομάς μου. Ὅταν τὰ πτηνὰ χορτασθέντα ἀπέπτησαν, ὁ δοβατζῆς μου ἦλθε πρὸς ἐμὲ καὶ μοὶ εἶπε·

— Οἱ Εὐρωπαῖοι δὲν δεικνύονται εὔσπλαγχνοι πρὸς τοὺς πτερωτοὺς ἀδελφούς μας καὶ τὰ ἄλλα ζωντανὰ ὄντα· μήπως σεῖς εἶσθε ἄλλης θρησκείας, καὶ διὰ τοῦτο παραδέχεσθε τὰς συνηθείας μας ;

—Εἰς τὴν πατρίδα μου, ἀπεκρίθην, ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι πιστεύοντες ὅτι ὀφείλομεν νὰ συντελῶμεν εἰς τὴν εὐδαιμονίαν ὅλων τῶν περὶ ἡμᾶς ὄντων· τὴν γνώμην δὲ αὐτῶν συμμερίζομαι καὶ ἐγώ.

— Τότε ἐλᾶτε μαζύ μου, εἶπεν ὁ Ἰνδός, καὶ ἡ καρδία σας θὰ χαρῇ χαρὰν μεγάλην.

Ἐβαδίσαμεν ἐπὶ μακρὸν διερχόμενοι ὁδοὺς στενὰς καὶ σκολιάς, καὶ τέλος ἐφθάσαμεν ἔμπροσθεν μεγάλου οἰκοδομήματος, οὗτινος ἦτο κλειστὴ ἡ ἐξωτερικὴ θύρα. Ἔκρουσεν αὐτὴν ἐπανειλημμένως ὁ δοβατζῆς, καὶ ἄνθρωπός τις ἦλθε νὰ μᾶς ἀνοίξῃ· εἶχε δ' οὗτος ὠχρὰν τὴν ὄψιν καὶ περιεβάλλετο ἱμάτιον λευκόν, ὅπερ κατερχόμενον μέχρι τῆς κοιλίας, ἀνεδιπλοῦτο καὶ διήρχετο ὑπὲρ τοὺς ὤμους καὶ ἐκάλυπτε τὰ νῶτά του· ἡ κόμη του ἦτο ἀναδεδεμένη ἄνω τῆς κεφαλῆς, ἀπὸ δὲ τῶν ὠτίων αὐτοῦ ἦσαν ἐξηρτημένοι δακτύλιοι μικροί. Τὸ παράδοξον τοῦτο πρόσωπον ὡδήγησεν ἡμᾶς ἐντὸς αὐλῆς εὐρυτάτης, ἣν περιέθεον στεγάσματα, ὑπὸ τὰ ὁποῖα εἴδομεν ὅλα τὰ ζῶα τῆς φύσεως ᾄδοντα, κραυγάζοντα, ὠρυόμενα, μηκώμενα, χρεμετίζοντα· κύνας, πιθήκους, βόας, ἵππους, ἐλέφαντας, ψιττακούς, κύκνους, καμήλους. Μετὰ τὴν αὐλὴν ταύτην ὑπῆρχον δύο ἄλλαι ὁμοιαι, κατοικούμεναι καὶ αὗται ὑπὸ τετραπόδων καὶ πτηνῶν. Παρατηρήσας μετὰ προσοχῆς τοὺς κατοίκους τῆς παραδόξου ἐκείνης κοινότητος, εἶδον ὅτι οἱ πλεῖστοι ἦσαν γέροντες ἐξησθενημένοι ἐκ τῆς ἡλικίας, ἢ μικροὶ τὴν ἡλικίαν φιλάσθενοι, ἢ ἀσθενεῖς κάτισχνοι ἐκ τῶν πόνων. Ὑπῆρχον δὲ καὶ τινες νέοι εὐεκτοῦντες, ὧν ἡ εὐρωστία καὶ ἡ ζωηρότης τῶν κινήσεων ἀπετέλουν καταφανῆ ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἰσχνότητα καὶ τὴν ἀπάθειαν τῶν συντρόφων των.

Ὁ δοβατζῆς ἐπλησίασε πρός με καὶ μοὶ εἶπεν·

— Εὑρίσκεσθε ἐδῶ ἐντὸς φιλανθρωπικοῦ Καταστήματος· ὅλα τὰ ὄντα ταῦτα ἦσαν ὀρφανά, γεγηρακότα ἢ ἀσθενῆ. Εὔσπλαγχνοι ἄνθρωποι περιέρχονται τὰς πόλεις καὶ τοὺς ἀγροὺς συλλέγοντες τὰ πάσχοντα ζῶα καὶ τὰ ἐγκαταλελειμμένα. Ὁ βοῦς ὅστις καθ' ὅλην του τὴν ζωὴν ἠροτρίωσε γενναίως τὴν γῆν, λαμβάνει ἐνταῦθα τὴν ἀμοιβὴν τῶν κόπων του, διερχόμενος ἐν εἰρήνῃ τὰς ὑπολοίπους ἡμέρας του· ὁ πιστὸς κύων, ὃν ἀδυνατεῖ ὁ κύριός του νὰ διαθρέψῃ, εὑρίσκει ἐνταῦθα τὴν τροφὴν ἣν τῷ ὤφειλεν ὁ ἄνθρωπος ὃν ἠγάπησε καὶ μεθ' οὗ συνέζησεν· ὁ ὄνος εἰσερχόμενος εἰς τὸν περίβολον τοῦτον δὲν φέρει πλέον φορτίον, καὶ λαμβάνει καθ' ἑκάστην τὴν δροσερωτέραν καὶ παχυτέραν χλόην. Βοηθοῦμεν τοὺς πενομένους, ἀνακουφίζομεν τοὺς πάσχοντας, τιμῶμεν τοὺς γεγηρακότας, ἀνταμείβομεν τοὺς κοπιάσαντας, ἵνα καὶ πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ἀποδοθῇ ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ ὅ,τι παρέχομεν νῦν εἰς τοὺς ἄλλους. Τίς ἠξεύρει ἐὰν δὲν εἶνε φίλος τις ἢ συγγενής μου ὁ βοῦς ἐκεῖνος, ὅστις μὲ παρατηρεῖ διὰ τῶν ἡμέρων καὶ νοημόνων ὀφθαλμῶν του;

Ἔμεινα ἐπὶ μακρὸν ἐν τῷ ἀσύλῳ ἐκείνῳ, ἐν τῷ νοσοκομείῳ, ὅπερ εἶχεν ἱδρύσει ἡ τρυφερωτέρα εὐσέβεια, ἣν δύναται νὰ αἰσθανθῇ καρδία ἀνθρώπου. Τὰ πάντα ἦσαν ἐν ἐξαιρέτῳ τάξει, ἡ τροφὴ καθαρὰ καὶ ἄφθονος· πληρεστάτη δ' ἁρμονία ἐπεκράτει μεταξὺ τῶν πολυαρίθμων συνοίκων, ἐκ δὲ τοῦ παραδείγματος ἐκείνου συνεπέρανα ὅτι τὰ ζῶα καὶ οὐχὶ οἱ ἄνθρωποι ἦσαν πλασμένα ἵνα ζῶσιν ἐν κοινωνίᾳ.

Ἐνῷ δὲ περιειργαζόμην μετ' ἐνδιαφέροντος ἕκαστον κάτοικον τοῦ παραδόξου οἴκου, καταφθάνει χωρικὸς σύρων ὄπισθεν αὐτοῦ ὄνον διὰ σχοινίου. Ὁ χωρικὸς ἦτο ἀνὴρ νέος, μικρόσω-

μος, ὠχρός, ἰσχνός, ἀλλὰ φυσιογνωμίας γλυκυτάτης· ἰσχνὸς δὲ καὶ ἀσθενικὸς ἦτο καὶ ὁ ὄνος ὁ σύντροφός του, καὶ ἠκολούθει τὸν κύριόν του, μετὰ κόπου βαδίζων καὶ περιφέρων δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ ἔκπληκτα βλέμματα. Ὁ χωρικὸς διελέχθη ἐπί τινας στιγμὰς μετὰ τοῦ φύλακος, μεθ' ὃ διηυθύνθησαν καὶ οἱ τρεῖς εἰς τὴν τρίτην αὐλήν, ὅπου ὁ ὄνος προσεδέθη ἔμπροσθεν φάτνης πλήρους χόρτου καὶ ἀχύρου. Ὅτε δ' ἔμελλε νὰ ἀποχωρισθῇ τοῦ συντρόφου του ὁ χωρικὸς ἀπέτεινε πρὸς αὐτὸν τὸν λόγον:

«Εἰς ἡμᾶς ἡ φάτνη εἶνε κενή, ὁ χόρτος τοῦ ἀγροῦ μας ἐξηντλήθη, καὶ καθ' ἑκάστην ἐξησθένεις ὡς ἐγώ, χωρὶς νὰ ἔχωμεν ἐλπίδα νὰ βελτιωθῇ ἡ τύχη μας. Μεῖνε ἐδῶ, καὶ ὅταν ἔλθουν ἡμέραι καλλίτεραι, θὰ ἔλθω νὰ σὲ πάρω. Ἡ ἐπιστροφή σου θὰ εἶνε ἑορτὴ διὰ τὴν πτωχὴν οἰκογένειάν μου· τὰ παιδία θὰ ἔλθουν νὰ σὲ περιμένουν εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ἀγροῦ, ὁ μικρότερος θὰ ἀναβῇ εἰς τὰ νῶτά σου, καὶ θὰ ἐξαναρχίσωμεν τὴν ἐργατικὴν ζωήν μας».

Ὁ ὄνος τὸν ἠκροάσθη σοβαρός, τὸν παρηκολούθησεν ἀναχωροῦντα διὰ τοῦ βλέμματος· ἐκεῖνος δὲ ἀπομακρυνόμενος ἐστρέφετο σχεδὸν κατὰ πᾶν βῆμα. Ὅτε δ' ἐγένετο ἄφαντος, ὁ ὄνος ἔμεινεν ἐπί τινας στιγμὰς σύννους, μεθ' ὃ ἐτράπη πρὸς τὸν ἔμπροσθεν αὐτοῦ χόρτον, οὗτινος εἶχε μεγάλην ἀνάγκην.

Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πληθυσμοῦ ἐκείνου μυρίαι ἰδέαι κατελάμβανον τὸ πνεῦμά του. Αἱ πανθεϊστικαὶ δοξασίαι τῶν ἀγαθῶν Ἰνδῶν μοὶ ἐνεποίουν παράδοξον ἐντύπωσιν. Διὰ μίαν στιγμὴν ἐστάθην ἔμπροσθεν πτηνοτροφείου πλήρους πτηνῶν, καὶ ἠρώτων κατ' ἐμαυτὸν ἐὰν ὑπὸ τὰ λαμπρὰ ἐκεῖνα χρώματα δὲν ὑπῆρχέ τις ὃν νὰ εἶχα ποτὲ ἀγαπήσει· ἠρώτων ἐὰν αἱ φωναὶ αἱ ἐκφεύγουσαι τῶν μουσικῶν ἐκείνων λαρύγγων δὲν ἦσαν προσαγόρευσις ἀποτεινομένη εἰς τὰς ἀναμνήσεις μου. Ἐνῷ δ' ἐρρέμβαζον οὕτω, ἠσθάνθην βαρεῖάν τινα χεῖρα ἐπιβαλλομένην ἐπὶ τοῦ ὤμου μου, καὶ ταὐτοχρόνως ἄλλην χεῖρα συλλαμβάνουσάν με ἐκ τοῦ λαιμοῦ, καὶ βιαίως τινάσσουσάν με. Στρέψας τὴν κεφαλὴν εἶδον παρ' ἐμὲ μορφὴν μαύρην καὶ χλευαστικήν, ἥτις μὲ ἔσκωπτε κακεντρεχῶς μειδιῶσα· ἦτο πίθηκος πλήρης ῥώμης, ὑγείας καὶ πονηρίας.

— Αὐτὸς ἐδῶ ὁ κατεργάρης οὔτε ἀσθενὴς εἶνε οὔτε γέρων· διατί τὸν ἔχετε ἐδῶ; εἶπον πρὸς τὸν Ἰνδόν.

— Τὸν ἔχομεν δι' ὃν λόγον καὶ τοὺς ἄλλους, ἀπεκρίθη, τὸν ἔχομεν διότι ζῇ. Ὅσοι ὑπῆρξαν εἰς τὴν ζωὴν των ἰσχυροὶ ἢ σοφοί, ὑπέλαβε μετὰ στιγμὴν σιωπῆς, μεταμορφοῦνται μετὰ θάνατον εἰς ὄντα πολὺ πρὸς ἡμᾶς ὁμοιάζοντα· αὐτὸς εἶνε ἴσως κανεὶς ἐκ τῶν ἡγεμόνων, οἵτινες ἐβασίλευσαν εἰς τὸν τόπον τοῦτον· καὶ προσέκλινε μετὰ σεβασμοῦ.

Δοξασίαι, πεπλανημέναι βεβαίως, κατέστησαν τοὺς ἀγαθοὺς ἐκείνους Ἰνδοὺς φιλανθρωποτέρους παντὸς ἄλλου λαοῦ τῆς γῆς. Ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Εὐρώπῃ εὐτυχῶς ἡ τῶν ἀγαθῶν τοῦ βίου ἀπόλαυσις καὶ ἡ λογικὴ ἐξημέρωσαν ἐντελῶς τὰ ἤθη μας, καὶ οὕτως εὑρίσκονται νόμοι προστατεύοντες τὰ ζῶα κατὰ τῆς ἀμαθείας καὶ τῆς σκληρότητος. δ.—

Η ΥΓΙΕΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΦΥΤΑ.

[Ἐκ τῶν τοῦ Ἰταλοῦ καθηγητοῦ τῆς ὑγιεινῆς **Arno**].

Ἐπιστεύετο μέχρι τοῦδε, ὅτι ὁ ἀὴρ τῶν δασῶν ἦν παντὸς ἄλλου συμφορώτερος τῇ ὑγιείᾳ, καὶ ὅτι τὰ φυτά, τὰ διὰ τὰς αἰθούσας, ἐκαθάριζον τὸν ἀέρα αὐτῶν· ἀλλ' αἱ δοξασίαι αὗται εἰσὶ κατὰ μέγα μέρος ἐσφαλμέναι, καθόσον νεώτατα πειράματα ἐπὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ ὀζωνίου κ' ἐπὶ τῆς ἐπιδράσεως αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ὑγιείας ἤγαγον εἰς συμπεράσματα ἀρνητικὰ μᾶλλον. Εὑρέθη ὄντως, ὅτι εἰς δασώδεις χώρας ὑπάρχει τόσον ὀζώνιον ὅσον καὶ ἐν ἐρήμῳ ἢ ἐν πελάγει, καὶ ὅτι ἐν γένει ἐλάχιστον ὑπάρχει ἐν τῷ ἀέρι. Οὐχ ἧττον ἡ μικρὰ αὕτη ποσότης ἐξασκεῖ ἐπὶ τῆς ἀτμοσφαίρας εὐεργετικὴν ἐπιρροήν, καθόσον τὸ ὀζώνιον κέκτηται τὴν ἰδιότητα νὰ ἑνοῦται μετὰ τῶν ἐν ταύτῃ ὀργανικῶν οὐσιῶν, καὶ νὰ ὀξειδοῖ αὐτάς, αἵτινες ἄλλως θὰ διετηροῦντο ἀναλλοίωτοι. Ἄνευ τοῦ ὀζωνίου ὁ ἀὴρ θὰ ἦτο πλήρης παντοειδῶν ἀναθυμιάσεων καὶ μικροτάτων μορίων οὐσιῶν ὀργανικῶν, ἐπιβλαβῶν τῇ ὑγιείᾳ· ἀλλ' ἡ ποσότης αὐτοῦ εἶνε τόσῳ μικρά, ὥστε ἀφανίζεται πρὶν φθάσῃ μέχρι τῶν ἡμετέρων κατοικιῶν, καὶ διὰ τοῦτο, ἂν κηδώμεθα τῆς ὑγιείας ἡμῶν, ὀφείλομεν νὰ τηρῶμεν ἐν αὐταῖς μεγάλην καθαριότητα καὶ ἐλευθέραν τοῦ ἀέρος κυκλοφορίαν, μὴ πειθόμενοι ὅτι φυτάρια, ἔστω καὶ πλατύφυλλα, ἰσχύουσιν ὅπως βελτιωθῇ ὁ ἀὴρ τῶν δωματίων ἡμῶν.

Ἐν τούτοις δὲν δυνάμεθα ν' ἀρνηθῶμεν, ὅτι τὰ φυτὰ κέκτηνται ποιάν τινα ὑγιεινὴν ἀρετήν, εἰ καὶ αὕτη διαφέρει λίαν τῆς ἀποδιδομένης αὐτοῖς. Ὁ φυτικὸς κόσμος, τὰ δένδρα μετὰ τῶν πλατυφύλλων κλώνων των, τὰ ποικιλόχροα ἄνθη ἀφ' ὧν ἀναδίδονται γλυκεῖαι εὐωδίαι, εὐφραίνουσι τὴν ψυχὴν καὶ τὰς αἰσθήσεις, καὶ δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν τὴν ἐπίδρασιν ἣν ἀσκοῦσιν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, πρὸς ὃ ὁ τοῦ ἀνθρώπου βίος τόσῳ στενῶς συνδέεται, οὐδὲ ἐκείνην ἣν ὑπ' ἄλλην τινὰ ἔποψιν ἐξασκοῦσιν ἐπὶ τοῦ ἀέρος, διὰ τῆς σκιᾶς δηλ. ἣν τὰ δάση παρέχουσι κατὰ τὸ θέρος, καὶ τῆς ἐλαττώσεως τῆς κόνεως καὶ τοῦ ἀνέμου. Οἱ ἰατροί, καὶ ἰδίᾳ οἱ φρενολόγοι, πολλὰ εἶπον περὶ τῆς ἐπιδράσεως ἣν ἐντύπωσίς τις δυσάρεστος ἢ εὐάρεστος κέκτηται ἐπὶ τῆς ὑγιείας, καὶ ἀποδεικνύουσι πῶς ἡ ἔλλειψις πάσης ψυχαγωγίας, ἀνακουφιζούσης τὸ πνεῦμα, αἰτιολογεῖ δεινὰς νόσους· ὑπὸ τὴν ἔποψιν δὲ ταύτην τὰ φυτὰ δι' ὧν οἱ φιλανθεῖς κοσμοῦσι τὰ ἴδια οἰκήματα, εἰσὶ βεβαίως ἐκ τῶν καλλιτέρων φαρμάκων, καὶ συνάμα μία τῶν ἁγνοτέρων καὶ εὐγενεστέρων ἀπολαύσεων.

Ἡ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἐπίδρασις τῶν φυτῶν ἀποδείκνυται εὐχερέστερον τῆς ἐπὶ τοῦ πνεύματος καὶ τῶν αἰσθήσεων, καθόσον νεώτατα πειράματα καὶ συγκρίσεις δασοσκεπῶν χωρῶν πρὸς ἄλλας ἀδένδρους ἤγαγον εἰς λίαν ἐνδιαφέροντα συμπεράσματα. Παρετηρήθη ὅτι ἐκ τῆς πλείονος ἢ ἥττονος ὑγρασίας τοῦ ἐδάφους ἐξαρτᾶται ἡ ἀνάπτυξις καὶ ἡ διάδοσις ἐπιδημιῶν, ὡς ἡ χολέρα, ὁ τύφος, κ. λ. καὶ ὅτι αἱ ἀσθένειαι αὗται παύουσιν οὖσαι ἐπιδημικαί, ἐὰν ἡ ὑγρασία δὲν παραλλάσσῃ ἀπὸ βαθμοῦ τινος· εἰς τὰς δασοσκεπεῖς δὲ χώρας ἡ ὑγρασία ποικίλλεται ἧττον ἢ ἄλλοθι, καὶ εἶνε μόνιμος ἐκεῖ ἔνθα φύονται βραχύκορμα δένδρα. Ταῦτα ἀρκοῦσιν ὅπως ἀποδειχθῇ ὅτι ἡ ὑλοτομία ἀκολουθεῖται πάντοτε ὑπὸ τῆς ἀποξηράνσεως τῶν πηγῶν καὶ τῶν ῥυακίων. Ἐν ταῖς Ἰνδίαις, τῇ κοιτίδι τῆς χολέρας, ἀπό τινος τὰ δάση θεωροῦνται ὡς λυτρωταὶ ἀπὸ τῆς φοβερᾶς ἐπιδημίας, ἀποδειχθέντος ὅτι ἐν ταῖς ἐγγὺς δασῶν χώραις ἡ ἐπιδημία ἐνέσκηπτε λίαν ἠπία. Ἄγγλος δέ τις διοικητὴς οὕτως ἐκφράζεται ἔν τινι ἐκθέσει αὐτοῦ: «Ἡ εἰς Σαμουαλμποὺρ ἄγουσα διατέμνει κατὰ μῆκος 60 ἢ 70 μιλλίων συνηρεφὲς παρὰ τὸ Πετοράχ δάσος· ἀξιοσημείωτον δὲ εἶνε ὅτι ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ταύτης δι' ἧς παρελαύνουσι καθ' ἑκάστην ἑκατοστύες ὁδοιπόρων, καθ' ἅπαν τοῦτο τῶν ἑβδομήκοντα μιλλίων τὸ μῆκος, σπανιώτατα ἐνέσκηψεν ἡ χολέρα, καὶ ὁσάκις δὲ ἐνέσκηψεν ἔσχε πάντοτε χαρακτῆρα ἤπιον. Ἐξεναντίας, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τοῦ Ἀράγκ, διηκούσης εἰς διάστημα 90 μιλλίων διὰ πεδιάδος ἀδένδρου, ἡ χολέρα ἐνσκήπτει ἐνιαυσίως, καὶ ὑπὸ τὴν τρομερωτέραν αὐτῆς μορφήν, ὅτε θανόντες καὶ θνήσκοντες ἐξ αὐτῆς κεῖνται ἀναμὶξ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἐνῷ ἅμαξαι πολλαὶ φέρονται ἐκεῖ ἐν μέσῳ τῶν χολεριώντων, ἐν οἷς καὶ οἱ τέως ἡνίοχοι αὐτῶν». Ἐν τῇ ἐκθέσει πάλιν ἐγχωρίου τινὸς ἰατροῦ ἀναγινώσκομεν ταῦτα: «Πᾶσαι αἱ χῶραι αἱ ὑπὸ λόφων περιοριζόμεναι καὶ δασοσκεπεῖς, αἱ ἑλώδεις ἄλλως καὶ χθαμαλαί, ἃς κατὰ τὸν Σεπτέμβριον, Ὀκτώβριον, καὶ Νοέμβριον προσβάλλει ὁ πυρετός, σπανίως μολύνονται ὑπὸ τῆς χολέρας, κ' ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει ἡ θνησιμότης εἶνε ἐν αὐταῖς μικρά. Ἀλλ' ἐν ταῖς ὑψηλαῖς χώραις, ταῖς κατ' ἐπίφασιν ὑγιειναῖς καὶ εὐαέροις, ταῖς κειμέναις ἄπω δασῶν καὶ φυτειῶν, ἡ τρομερὰ νόσος πρὸ πάντων ἐνσκήπτει».

Ἀλλ' οὐδὲν ἐπείγει ἵνα ὁμιλήσωμεν περὶ τῶν Ἰνδιῶν. Καὶ ἐν Εὐρώπῃ, ἰδίᾳ δ' ἐν Βαυαρίᾳ, ἐγένοντο ὑπ' ἐπιστημόνων τοιαῦται παρατηρήσεις. Ἐν τοῖς πλησιέστατα τοῦ *Ἀγγλικοῦ παραδείσου* οἰκήμασιν, ἐν Μονάχῳ, καὶ κατὰ τὸ 1854 καὶ κατὰ τὸ 1873 οὐδὲν ἐγένετο χολέρας κροῦσμα — γεγονὸς τόσῳ μᾶλλον ἀξιοσπούδαστον, καθόσον ἡ νόσος ἐμαίνετο ὀλίγον ἀπωτέρω, καὶ ἡ κυκλοφορία τῶν κατοίκων ἠδύνατο νὰ μεταφέρῃ αὐτὴν ἐκεῖσε.

Αἱ φυτεῖαι, ἐκτὸς τοῦ ὅτι καθιστῶσι προσοδοφόρον τὴν γῆν, παρέχουσιν ἡμῖν καὶ ἄλλην ὑπηρεσίαν, ἀπορροφῶσαι τὰ ἀπὸ τῶν οἰκιῶν ἡμῶν ἐκχεόμενα δυσώδη ὕδατα, ἅτινα διαμένοντα ἐπὶ γηπέδου ψιλοῦ, δύνανται νὰ παραγάγωσιν οὐσίας ὀλεθρίας τῇ ὑγιείᾳ, δηλ. σκώληκας διὰ τοῦ ποσίμου ὕδατος καὶ τοῦ ἀέρος εἰσερχομένους ἐντὸς ἡμῶν. Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ γεγονότος τούτου ἐξήχθησαν πεπλανημέναι εἰκασίαι, πιστευσάντων τινῶν ὅτι δύω φθισικὰ δενδρία ἀρκοῦσιν ἵνα ἀπολυμάνωσι πολλὰς πέριξ οἰκίας, καθιστῶντα ἀβλαβεῖς πάσας τὰς ἀκαθαρσίας τὰς ἐγγὺς αὐτῶν σωρευομένας· πλὴν ἡ γνώμη αὕτη οὐ μόνον ὑγιεινῶς εἶνε ψευδής, ἀλλὰ καὶ ὀλεθρία, καθόσον ἕνεκεν αὐτῆς πολλοὶ ἀμελοῦσι τῶν πρὸς καθαρισμὸν τοῦ ὑπὸ τὰς οἰκίας των ἐδάφους μέτρων.

Ἡ ἐκ τῶν κήπων καὶ τῶν δασῶν κατὰ τὸ θέρος σκιὰ λίαν ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῆς ἡμετέρας ὑγιείας, οὐχὶ διότι τὰ δένδρα μειοῦσι λίαν τὴν θερμοκρασίαν καὶ διατηροῦσι τὸ σῶμα ἡμῶν ἐν ἀτμοσφαίρᾳ δροσερᾷ ὅσον συμφέρει αὐτῷ, ἀλλὰ διότι κωλύουσι τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας νὰ προσβάλλωσιν αὐτὸ ἀπ' εὐθείας. Ἠδύνατό τις νὰ παρατηρήσῃ ὅτι καὶ αἱ μολύβδιναι στέγαι τῶν φυλακῶν ἐπιδρῶσιν ὁμοίως· ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα διαφέρει, ἐπειδὴ αἱ μεταλλικαὶ ἐπιφάνειαι ἀπωθοῦσι μὲν τὰς ἀκτῖνας, ἀλλὰ, καθὸ καλοὶ θερμαγωγοί, συγκεντροῦσι τὸ θάλπος, ἐνῷ τὰ φύλλα διὰ τῆς ἀδιαλείπτου αὐτῶν ἐξατμίσεως ἀπελαύνουσι μέρος αὐτοῦ, καὶ ἡ θερμοκρασία τῶν δένδρων, ἔτι καὶ παρὰ τὴν κορυφὴν αὐτῶν, τυγχάνει ταπεινοτέρα τῆς τοῦ ἀέρος τοῦ δάσους. Περιπλέον, ἡ ἐν ἐλευθέρῳ ἀέρι σκιὰ παράγει πάντοτε σμικράν τινα κυκλοφορίαν τοῦ ἀέρος. Πολλοὶ παρετήρησαν ὅτι κατὰ τοὺς πνιγηροὺς καύσωνας ἀρκεῖ νὰ καλύψῃ πρὸς στιγμὴν τὸν ἥλιον νεφέλη τις ἵνα πνεύσῃ δροσερὰ αὔρα, καὶ ὅτι τ' αὐτὸ συμβαίνει ἐν ὁδοῖς παρ' αἷς αἱ οἰκίαι εἰσὶ συνεχεῖς, καὶ ὧν οὕτω σκιάζεται τὸ ἥμισυ· ἐκεῖ ἔνθα αἱ ἡλιακαὶ ἀκτῖνες πίπτουσιν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους οὐδεμιᾶ ἀνέμου πνοή, ἐν τῇ σκιᾷ ὅμως πνέει ἐλαφρὰ αὔρα, διότι— ἁπλούστατον—ὑπὸ ταύτην ὁ ἀὴρ εἶνε ψυχρό-

τερος τοῦ ὑπὸ τὸν ἥλιον· γνωστὸν δὲ ὅτι ἀὴρ διαφόρου θερμοκρασίας εἶνε καὶ διαφόρου βάρους, οὕτω δὲ ὁ μὲν θερμότερος ἀὴρ, ὁ ὑπὸ τὸν ἥλιον, ὡς ἀραιότερος ἀναβαίνει, ἐνῷ ὁ ψυχρότερος, ὁ ὑπὸ τὴν σκιὰν, ἀντικαθιστᾷ αὐτόν. Ἰδοὺ ἄρα καὶ ἄλλο τῶν δασῶν προτέρημα ἐν τῇ θερινῇ ἐποχῇ· ἡ σκιὰ διατηρεῖ τὸν ἀέρα ἐν διαρκεῖ κινήσει! Κινουμένων τῶν κλάδων, μυρία ῥιπίδια πέμπουσιν ἡμῖν ζείδωρον αὔραν, προσθωπεύουσαν τὸ πρόσωπον ἡμῶν, καὶ ἀρρήτου εὐεξίας πληροῦσαν ἅπαν ἡμῶν τὸ σῶμα.

Ἐν Πάτραις. Χαρ. Θεοδωρου.

ΣΕΙΣΜΟΙ ΕΝ ΕΥΡΩΠΗ

Κατὰ τὸν ἐκτενῆ «τῶν σεισμῶν κατάλογον» τῆς βρετανικῆς ἑταιρίας, ἀπὸ τοῦ 1606 π. Χ. μέχρι τοῦ 1842 μ. Χ. συνέβησαν 6000—7000 σεισμοί, ἤτοι κατὰ μέσον ὅρον δύο ἐφ' ἑκάστου ἐνιαυτοῦ· ἰδίως δὲ ἐν Σικελίᾳ καὶ τῇ νοτίῳ Ἰταλίᾳ οὐδὲ ἓν ἔτος παρῆλθεν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἄνευ δονήσεων. Ἀπὸ τοῦ 1773—1776 ὑπέστη τὸ μέρος τοῦτο μυρία δεινά· τῷ 1773 ἐκλονήθη ὑπὸ 947 σεισμῶν, ἐξ ὧν φοβερώτατοι ἦσαν 501. Ὁ μέγιστος τῶν σεισμῶν ἐν Καλαβρίᾳ τῷ 1783 ἐθανάτωσεν 100,000 ἀνθρώπων κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῆς ἐν Νεαπόλει ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν· συγχρόνως δὲ κατεστράφη ἡ Μεσσήνη. Ἐκ τῶν μεγάλων ἐν Ἰταλίᾳ σεισμῶν μνημονεύεται πρῶτος ὁ τοῦ 63, ὅτε κατεστράφησαν Πομπηΐα καὶ Ἡράκλειον, καταχωσθεῖσαι πρὸ ἑκκαίδεκα ἐτῶν ὑπὸ τῆς λάβας τοῦ Βεσουβίου. Μνήμης ἄξιος εἶνε ὁ πολλαχοῦ τῆς Νεαπόλεως ἐπισυμβὰς σεισμὸς τοῦ 1857, οὐχὶ τοσοῦτον διὰ τὸν ὄλεθρον ἀνθρώπων, ὅσον διὰ τὴν τοπικὴν ἔκτασιν. Ἡ πρωτεύουσα ἐβλάβη ὀλίγον, αἱ ἐπαρχίαι πλεῖστον ὅσον. Ἡ ἐκ τῆς πόλεως Ποτενσίας ἀνὰ πάσας τὰς διευθύνσεις ὁρμηθεῖσα κίνησις εἶχε ταχύτητα 775 ποδῶν ἀνὰ πᾶν λεπτὸν δεύτερον. Μηνὶ Νοεμβρίῳ 1861 κατεδονήθη ἡ Ἑλβετία, ἀνέβησαν δὲ μετ' ἀπροσδοκήτου σφοδρότητος τὰ ὕδατα τῶν ἀρτεσιανῶν φρεάτων τοῦ Πασσύ. Ὁ φοβερώτατος τῶν σεισμῶν ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις ἦτο ὁ ἐν Λισβώνῃ τῇ 1 Νοεμβρίου 1755. Διὰ μιᾶς μόνης δονήσεως κατηδαφίσθη ἡ πλείστη τῆς πόλεως· ἡ θάλασσα ἀπὸ τῆς ἀκτῆς ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω· μετ' ὀλίγον δὲ ἐπῆλθε παλιρρόθιος καὶ κατέκλυσεν ὅλα τὰ ἐρείπια. Ἐντὸς ἓξ δευτέρων λεπτῶν ἐφθάρησαν 60,000 ἀνθρώπων. Κατὰ μὲν τὸν Οὐμβόλδον ὁ σεισμὸς ἐκεῖνος ἐκλόνησε χώραν τετράκις μείζονα τῆς Εὐρώπης· κατὰ δὲ τὸν Ῥεκλοὺς, τετράκις μείζονα τῆς Γαλλίας, ὅπερ πιθανώτερον, διότι ἡ δόνησις μετεδόθη εἰς τὰς Ἄλπεις, τὴν Σουηδίαν καὶ τὴν Βοημίαν, ἑτέρα δὲ ἀντιδόνησις ἐγένετο ἐπαισθητὴ ἐν τῇ Ἀμερικῇ. Αἱ ἀπὸ τῆς 1 Νοεμβρίου 1755 δονήσεις ἀπὸ Γροινλανδίας ἕως τῆς μεσογείου ἦσαν αἴτια τῶν σεισμῶν τῆς 18 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐν τῇ μέσῃ καὶ τῇ ἀνατολικῇ Ἀμερικῇ. Μία σφοδρὰ δόνησις ἀνύψωσε καὶ κατεβίβασε τὸ ἔδαφος· ἡ θάλασσα ἐκινήθη τοσοῦτον, ὥστε οἱ κατ' ἀγροὺς ὄντες ἐκρατοῦντο ἀπὸ πετρῶν ἢ δένδρων ἵνα μὴ πνιγῶσι· μετὰ τρεῖς δονήσεις ἐπῆλθεν ἡ τετάρτη καὶ κατ' ἐξοχὴν σφοδρὰ, δύο λεπτὰ διαρκέσασα, κινήσασα δὲ τὴν γῆν ἄνω καὶ κάτω κυματοειδῶς. Κατὰ τὸν Οὐμβόλδον, αἴτιον τοῦ ἡμετέρου φόβου εἶνε οὐχὶ ὁ τῆς ζωῆς κίνδυνος, ἀλλὰ τὸ αἴσθημα, ὅτι μετακινεῖται πᾶν ὅ,τι ἡμεῖς ὑπελαμβάνομεν τέως ἀμετακίνητον. Οὐχ ἧττον φοβοῦνται τὰ ζῷα, ὄρνιθες ἰδίως καὶ κύνες· οἱ συνήθως ἄφωνοι κροκόδειλοι τοῦ Ὀρινώκου φεύγουσιν ἐκ τοῦ δονουμένου ῥεύματος εἰς τὰ δάση ὠρυόμενοι.

ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΙ ΕΝ ΕΥΡΩΠΗ

Κατ' ἐπίσημον στατιστικὴν ἡ ἔκτασις τῶν ἐν Εὐρώπῃ ὑπαρχόντων σιδηροδρόμων ἀνήρχετο τῇ 31 Δεκεμβρίου 1882 εἰς 178,236 χιλιόμετρα, οὕτωσι διανεμημένα·

Γερμανία	34,988
Μεγάλη Βρετανία	29,814
Γαλλία	28,880
Ῥωσσία	24,453
Αὐστροουγγαρία	20,010
Ἰταλία	9,038
Ἱσπανία	7,848
Σουηδία καὶ Νορβηγία	7,775
Βέλγιον	4,231
Ἑλβετία	2,698
Ὁλλανδία	2,393
Δανία	1,763
Πορτογαλλία	1,471
Ῥουμανία	1,470
Τουρκία, Βουλγαρία, Ῥωμυλία	1,394
Ἑλλὰς	10
	178,236

Ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης, ἐν τῷ πίνακι τούτῳ ἡ Ἑλλὰς ἀντιπροσωπεύεται διὰ τοῦ εὐτελεστάτου ἀριθμοῦ 10 χιλιομέτρων, ἅτινα παριστῶσι τὸν μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς σιδηρόδρομον. Δυνάμεθα ὅμως νὰ παρηγορηθῶμεν διὰ τὴν ταπεινὴν τάξιν ἣν κατέχομεν ἐν τῇ στατιστικῇ, ἀναλογιζόμενοι ὅτι ἐπὶ τοῦ παρόντος μὲν ὁ ἀριθμὸς τῶν σιδηροδρομικῶν χιλιομέτρων ηὔξησε κἄπως διὰ τῆς συντελέσεως τοῦ ἀπὸ Πύργου εἰς Κατάκωλον σιδηροδρόμου, εἰς ἐλάχιστον δὲ χρόνου διάστημα θέλει γείνει τριακονταπλάσιος περίπου διὰ τῆς κατασκευῆς καὶ τοῦ ἀπὸ Βῶλον εἰς Λάρισσαν διήκοντος.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ὁ Ἀγαθόπουλος πρὸς νεωστὶ συστηθέντα αὐτῷ κύριον:

— Ἔχετε νομίζω καὶ ἀδελφούς;

— Ἕνα μόνον.

— Περίεργον, λέγει ὁ Ἀγαθόπουλος, ἐγὼ ἔτυχε προχθὲς νὰ ὁμιλῶ μὲ τὴν ἀδελφήν σας, καὶ μοὶ ἔλεγεν ὅτι ἔχει δύο ἀδελφούς!...

*
* *

Διδάσκαλος πρὸς μαθητήν:

— Πῶς εἰμποροῦμεν νὰ μετρήσωμεν τὸ ἐμβαδὸν ἑνὸς τριγώνου;

Ὁ μαθητὴς, ὑποψιθυρίζων καθ' ἑαυτόν. — (Μήπως τὸ ἐμάθαμεν αὐτό; τί παλαβὸς δάσκαλος!)

Διδάσκαλος. —Λέγε μεγαλοφώνως· ἴσως εἶνε σωστὸ αὐτὸ ποῦ εἶπες...

*
* *

Φοιτητὴς (πρὸς τὸν ξενοδόχον)—Μήπως ἦτον ἐδῶ προτήτερα ἕνας φοιτητὴς Δημητρόπουλος;

Ξενοδόχος (σκεπτόμενος)— Δημητρόπουλος... Δημητρόπουλος... ἄ, ναί! τώρα πρὸ ὀλίγου ἐπλήρωσε καὶ ἔφυγε...

Φοιτητής. Ἐπλήρωσεν, εἶπες; Τότε δὲν πρέπει νὰ ἦτον αὐτός.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ἐὰν ῥίψῃς λίθον εἰς τὴν θάλασσαν, ἡ ἄπειρος ἔκτασις τῶν ὑδάτων αὐτῆς οὐδόλως θὰ ταραχθῇ, ἐνῷ ὁ αὐτὸς λίθος ἤθελε συνταράξει μίαν δεξαμενήν. Σὺ ὅστις ὀργίζεσαι διὰ τὴν παραμικρὰν προσβολὴν πρὸς ποίαν ὁμοιάζεις;

Ἡ ἐργασία καὶ ἡ πλῆξις δὲν συγκατοικοῦσι ποτέ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἡ παιδοκτονία ἐν Μαδαγασκάρῃ. — Οἱ κατοικοῦντες τὴν νῆσον ταύτην λαοί, οὓς θὰ ἐξελάμβανέ τις πεπολιτισμένους ἀφ' οὗ πέμπουσι πρεσβείας εἰς Εὐρώπην διαμαρτυρομένας ἐν ὀνόματι τοῦ πολιτισμοῦ κατὰ τῆς ξένης ἐπιδρομῆς, ἔχουσι τὴν βάρβαρον καὶ ἀπανθρωποτάτην συνήθειαν τοῦ ἀποκτείνειν τὰ ἴδια αὐτῶν τέκνα. Οἱ Σακαλάβοι θεωροῦντες τὴν Παρασκευὴν ἀποφράδα ἡμέραν, πᾶν παιδίον τικτόμενον κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἀπάγουσιν εἰς τὰ δάση, ῥίπτουσιν αὐτὸ εἰς ὀπήν τινα ἐπὶ τούτῳ σκαφεῖσαν καὶ τὸ ἐγκαταλείπουσιν ἐκεῖ. Ἄλλαι φυλαὶ Μαλγκασίων θεωροῦσιν ἄλλην τινὰ ἡμέραν ὡς ἀποφράδα, θανατοῦσι δὲ τὰ κατὰ ταύτην τικτόμενα. Ἂν ἡγεμονόπαις τεχθῇ κατὰ Κυριακὴν, πρέπει νὰ ἐξαφανισθῇ, διότι ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον κατὰ τὴν ἐπίσημον ταύτην ἡμέραν, θὰ γείνῃ πάντως τόσον εὐτυχής, ὥστε θὰ καταστῇ ἰσχυρότερος τῶν γονέων του. Οἱαδήποτε κἂν ᾖ ἡ κατάστασις τῶν γονέων του ὁ δυστυχὴς πρίγκιψ ἀνάγκη ν' ἀποθάνῃ καὶ ἂν ἔτι εἶνε ὁ μόνος βλαστὸς τῶν γονέων αὐτοῦ. Πάντα τὰ καθ' ἑορτὴν τικτόμενα παιδία, τὰ δίδυμα καὶ τὰ τρίδυμα, εἰσὶ καταδεδικασμένα εἰς θάνατον.

Πρὸ ὀλίγου ἔτι δύο ἄρρενα τεχθέντα ὑπὸ τῆς θυγατρὸς τῆς βασιλίσσης ἀνηρπάγησαν καὶ ἐξηφανίσθησαν. Ἂν γυνή τις ἀσθενήσῃ καθ' ὃν χρόνον γαλουχεῖ τὸ βρέφος αὐτῆς, γνωρίζεται τοῦτο τῷ ἀρχηγῷ τῆς φυλῆς, ὅστις ἐμφανίζεται ἐν τῇ οἰκογενείᾳ συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ δημίου, ἐξακριβοῖ τὸ πρᾶγμα καὶ τὸ παιδίον παραχρῆμα φονεύεται, διότι δῆθεν τὸ ἄθλιον ἀπεπειράθη νὰ φονεύσῃ τὴν μητέρα του. Καὶ δὲν εἶνε ταῦτα μόνα· ἂν μήτηρ τις ἀποθάνῃ ἐκ τοκετοῦ, τὸ παιδίον συνθάπτεται ζῶν. Ἂν παιδίον τι ἔλθῃ εἰς τὸν κόσμον μεταξὺ τοῦ μεσονυκτίου καὶ τῆς μιᾶς τῆς πρωΐας, τὴν παραμονὴν ἀποφράδος ἡμέρας παραχρῆμα γίνεται ἀνάρπαστον καὶ τοποθετεῖται εἰς στενωπόν τινα δι' ἧς διέρχονται κτήνη· καὶ ἂν μὲν ταῦτα φεισθῶσι τοῦ νηπίου, ἀφίεται αὐτῷ ἡ ζωή, ἂν δὲ βοῦς τις ψαύσῃ αὐτὸ μόνον διὰ τοῦ ἄκρου τῆς χηλῆς του σφάζεται αὐθωρεί. Ἂν πρέπῃ νὰ πιστεύσωμεν τὸν ἱεραπόστολον **Piras**, ὅστις ἐννέα ἔτη διέτριψεν ἐν Μαδαγασκάρῃ, ἡ συνήθεια αὕτη ὑφίσταται ἔτι ἐν Ταναναρίβῃ. Ὁ ἱεραπόστολος οὗτος προσεπάθησεν ἐνίοτε νὰ σώσῃ τοῦ θανάτου τινὰ τῶν δυστυχῶν τούτων ὄντων, ἀλλ' οὐδέποτε ἠδυνήθη νὰ εὕρῃ γυναῖκα ἀναδεχομένην νὰ γαλουχήσῃ αὐτά.

Ὑπολογισμὸς περίεργος.—Ἰδιότροπός τις ἔσχε τὴν περιέργειαν καὶ τὴν ὑπομονὴν νὰ ὑπολογίσῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν λέξεων, ὧν ποιοῦνται χρῆσιν διαφόρων καταγάσεων ἄνθρωποι καὶ εὗρε τὸ ἑπόμενον ἐξαγόμενον: Τὸ λεξιλόγιον τῶν γεωργῶν τῆς κωμοπόλεως, ἐν ᾧ κατῴκει, δὲν περιεῖχε πλειοτέρας τῶν 500 λέξεων.

Τὸ λεξιλόγιον τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων, ὡς δύναταί τις νὰ συμπεράνῃ σήμερον ἐκ τῶν ἱερογλυφικῶν, περιελάμβανε περὶ τὰς 685 λέξεις.

Ἄγγλος εὐπατρίδης, περατώσας τὰ μαθήματά του, ἀναγνώσας τὴν Ἁγίαν Γραφὴν, τὸν Σαικσπεῖρον, τοὺς «Καιροὺς» καὶ ὅλα τὰ βιβλία ἑνὸς δημοσίου ἀναγνωστηρίου, δὲν μεταχειρίζεται ἐν τῇ ὁμιλίᾳ του πλείονας τῶν 4,000 λέξεων.

Οἱ φιλόσοφοι, οἱ πεπαιδευμένοι, οἱ ἐπιστήμονες, ἀποφεύγοντες πᾶσαν ἀκατάλληλον φράσιν καὶ ζητοῦντες ἐπιμόνως τὴν κυριολεξίαν, μεταχειρίζονται πολὺ μεγαλείτερον τοῦ ἀνωτέρω ἀριθμὸν λέξεων.

Οἱ εὔγλωττοι ῥήτορες ἔχουσιν ἐν χρήσει αὐτῶν περὶ τὰς 10,000 λέξεις.

Ὁ Σαικσπεῖρος, ὁ γονιμώτερος καὶ ποικιλώτερος τῶν Ἄγγλων συγγραφέων, μετεχειρίσθη εἰς τὴν συγγραφὴν τῶν ἔργων του 15000 λέξεις.

Ὁ Μίλτων συνέγραψε τὸν «Ἀπολεσθέντα Παράδεισον» μὲ 6,000 λέξεις.

Τέλος ἡ Παλαιὰ Διαθήκη εἶνε συντεταγμένη διὰ 5,642 διαφόρων λέξεων.

***

Τὸ τηλέφωνον καὶ ἡ ἠθική. — Ἐσχάτως ἐν Ἀμερικῇ ἐπαρουσιάσθη τὸ ζήτημα ἂν συνδρομητής τις τῆς τηλεφωνικῆς γραμμῆς ἔχει ἢ δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ μεταχειρίζηται εἰς τὴν διὰ τοῦ τηλεφώνου συνδιάλεξίν του ἐκφράσεις ἀσέμνους ἢ ὕβρεις. Συνδρομητοῦ τινος ἀξιώσαντος ὅτι εἶχε πᾶσαν περὶ τὸ ἐκφράζεσθαι ἐλευθερίαν καὶ ἐπιμένοντος νὰ διαβιβάσῃ διὰ τοῦ τηλεφώνου ὅ,τι ἤθελε καὶ ὅπως ἤθελεν, ἡ τηλεφωνικὴ ἑταιρία ἀπηγόρευσεν αὐτῷ τὴν διὰ τοῦ τηλεφώνου συνδιάλεξιν, κανονίσασα συγχρόνως ὅτι ἀπαγορεύεται ἡ διὰ τοῦ τηλεφώνου μεταβίβασις χονδροειδῶν ἐκφράσεων. Ἡ ὑπόθεσις ἦχθη εἰς τὸ δικαστήριον, τὸ ὁποῖον ἐδικαίωσε τὴν ἑταιρίαν παρατηρήσασαν δικαίως ὅτι τοῦ τηλεφώνου χρῆσιν ποιοῦνται πολλαὶ οἰκογένειαι, ὅτι τηλεφωνική τις συνδιάλεξις δυνατὸν κατὰ λάθος νὰ φθάσῃ εἰς ἄλλον παρὰ εἰς ὃν προορίζεται, καὶ ὅτι ὑπάλληλοι τῶν τηλεφωνικῶν γραφείων εἰσίν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, νεάνιδες ἢ ὕπανδροι γυναῖκες ἐντιμοτάτης διαγωγῆς, εἰς ἃς ὀφείλεται σεβασμός. Ἡ ἀπόφασις αὕτη εἶνε οὐ μόνον ἠθικὴ ἀλλὰ καὶ δικαία, διότι ὄργανον τοῦ πολιτισμοῦ, ὡς τὸ τηλέφωνον προορισμὸν ἔχει τὴν διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ διάδοσιν σεμνῶν καὶ φιλοφρόνων ἐκφράσεων καὶ οὐχὶ κακοήθων καὶ ὑβριστικῶν.

***

Οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ ἀγγλικοῦ ναυτικοῦ πυροβολικοῦ, οἱ μετασχόντες τῆς ἐκστρατείας τῆς Αἰγύπτου, ἀπηύθυναν ἀναφορὰν πρὸς τὴν βασίλισσαν Βικτωρίαν ὅπως ἐπιτραπῇ εἰς τὴν «**Nellie**», τὴν εὐνοουμένην τοῦ συντάγματος κύνα, τὴν παρακολουθήσασαν ὅλας τὰς στρατιωτικὰς ἐργασίας καὶ λαβοῦσαν μέρος εἰς τὴν ἔφοδον τοῦ Τὲλ-ελ-Κεβὴρ, νὰ φέρῃ εἰς τὸ ἀργυροῦν αὐτῆς περιδέραιον τὸ στρατιωτικὸν μετάλλιον τῆς βασιλίσσης καὶ τὸν ἀστέρα τοῦ Χεδίβου.

Τὸ 57 σύνταγμα τοῦ πεζικοῦ ἀναμένει ἀνυπομόνως τὴν ἀπόφασιν τῆς Α. Μεγαλειότητος, διότι προτίθεται νὰ ζητήσῃ ἀνάλογον ἀμοιβὴν διὰ τὸ «**Tottie**», τὸ κυνάριόν του, τὸ ὁποῖον μετέσχε τῆς ἐπὶ τὴν Ζουλουλάνδην ἐκστρατείας, ἐπιδεῖξαν γενναιότητα μεγάλην καὶ τραυματισθὲν δὶς ἐν τῇ μάχῃ τῆς Ζιγκιλόβας.

Ἐκ τούτων λαβοῦσαι ἀφορμὴν γερμανικαί τινες ἐφημερίδες ἀναφέρουσιν ὅτι τὸ σύνταγμα τῶν Οὐλάνων τῆς Στουτγάρδης διατηρεῖ ἐπιμελῶς βαλσαμωμένα τὰ λείψανα χηνὸς ἥτις ἐπὶ 23 ἔτη ἠκολούθησε πιστῶς τὸ σύνταγμα κατὰ τὰς πολυαρίθμους αὐτοῦ μεταστάσεις.

Τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας περιεπάτει πρὸ τοῦ στρατῶνος μετὰ τοῦ φρουροῦ, παρὰ τὸ φυλακεῖον τοῦ ὁποίου εἶχε τὸν κλωβόν της. Ἐσχάτως δὲ πανηγυρισθείσης τῆς δευτέρας ἑκατονταετηρίδος τοῦ συντάγματος τούτου, τὸ λείψανον τοῦ πιστοῦ ζῴου ἐτέθη εἰς τιμητικὴν θέσιν ὑπεράνω τῆς θύρας τοῦ στρατῶνος.

***

Δύο μικροὶ χαριέστατοι ἐλέφαντες, πρὸ ὀλίγου κομισθέντες εἰς τὸν Ζωολογικὸν κῆπον τῆς Πετρουπόλεως, παρέσχον δεῖγμα τοιαύτης νοημοσύνης, ἣν δὲν θὰ ἐπίστευέ τις, ἂν μὴ τὸ ἀληθὲς τοῦ πράγματος ἐπεβεβαιοῦτο ὑπὸ πασῶν τῶν ἐφημερίδων τῆς πόλεως ταύτης. Τὸ κοινὸν προσέφερεν εἰς αὐτοὺς γλυκίσματα καὶ ζαχαρωτά, ἀλλ' ὁ διευθυντὴς ὅπως τοὺς προφυλάξῃ τῆς ἐκ τούτων προξενουμένης εἰς αὐτοὺς βλάβης, διέταξε νὰ τοποθετήσωσιν ἐπὶ τῶν κιγκλίδων τοῦ κλωβοῦ των πλάκα ἐκ λευκοσιδήρου μετ' ἐπιγραφῆς ὅτι ἀπαγορεύεται ἡ προσφορὰ γλυκισμάτων καὶ ζαχαρωτῶν εἰς τοὺς ἐλέφαντας. Ἐν τούτοις οὐχὶ ὀλίγοι ἐξηκολούθουν νὰ φέρωσιν εἰς αὐτοὺς γλυκίσματα, ἐνίοτε ὅμως φύλαξ τις παρευρισκόμενος τοῖς ἐδείκνυε τὴν πλάκα καὶ τότε δὲν τὰ προσέφερον εἰς τοὺς ἐλέφαντας. Ἀλλὰ τὰ πονηρὰ ζῷα ἀνεκάλυψαν τὸ τέχνασμα καὶ παρατηροῦντα ὅτι ὁσάκις δάκτυλός τις ἐδείκνυε τὴν ἐκ λευκοσιδήρου πλάκα, τὸ τόσον ποθητὸν αὐτοῖς γλύκισμα ἐγίνετο ἄφαντον, ἀπεφάσισαν ἀπὸ κοινοῦ νὰ καταρρίψωσι τὴν πλάκα· ἀφ' οὗ δὲ τὴν ἐλίγυσαν ἡτοιμάζοντο νὰ καταρρίψωσιν αὐτήν, ὅτε ὁ ἐλεφανταγωγὸς ἐλθὼν ἐκώλυσε τοὺς δύο ἐλέφαντας νὰ συντελέσωσι τὸ ἐκδικητικόν των ἔργον.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

Διατήρησις ἀνθέων.

Ἐὰν θέλετε τὰ ἄνθη σας νὰ διατηρῶσι τὸ φυσικὸν αὐτῶν χρῶμα καὶ σχῆμα ἐπὶ 15—30 ἡμέρας, ἐνθέσατε αὐτὰ ἐντὸς ὕδατος ἐνέχοντος 2 γραμμάρια ἀμμωνιακοῦ ἅλατος. Ἐὰν θέλετε νὰ τὰ διατηρήσητε οὕτω ἐπὶ μῆνας, ἐμβρέξατε τὰ πέταλα αὐτῶν καὶ τὰ στελέχη ἐντὸς ὕδατος διαυγοῦς ἐνέχοντος διάλυσιν *γόμμας*.

Διὰ τοῦ τρόπου τούτου δύναταί τις εὐκόλως νὰ ἔχῃ πλήρη πάντοτε τὰ ἀνθοδοχεῖα αὐτοῦ.

ΑΘΗΝΗΣΙ. — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.